

КУЛЬТУРА

К*Ж

щоп'ятниці

всеукраїнський тижневик 20-27 листопада 2019 р.

і життя

Мінфін готує
шокуючий
сюрприз

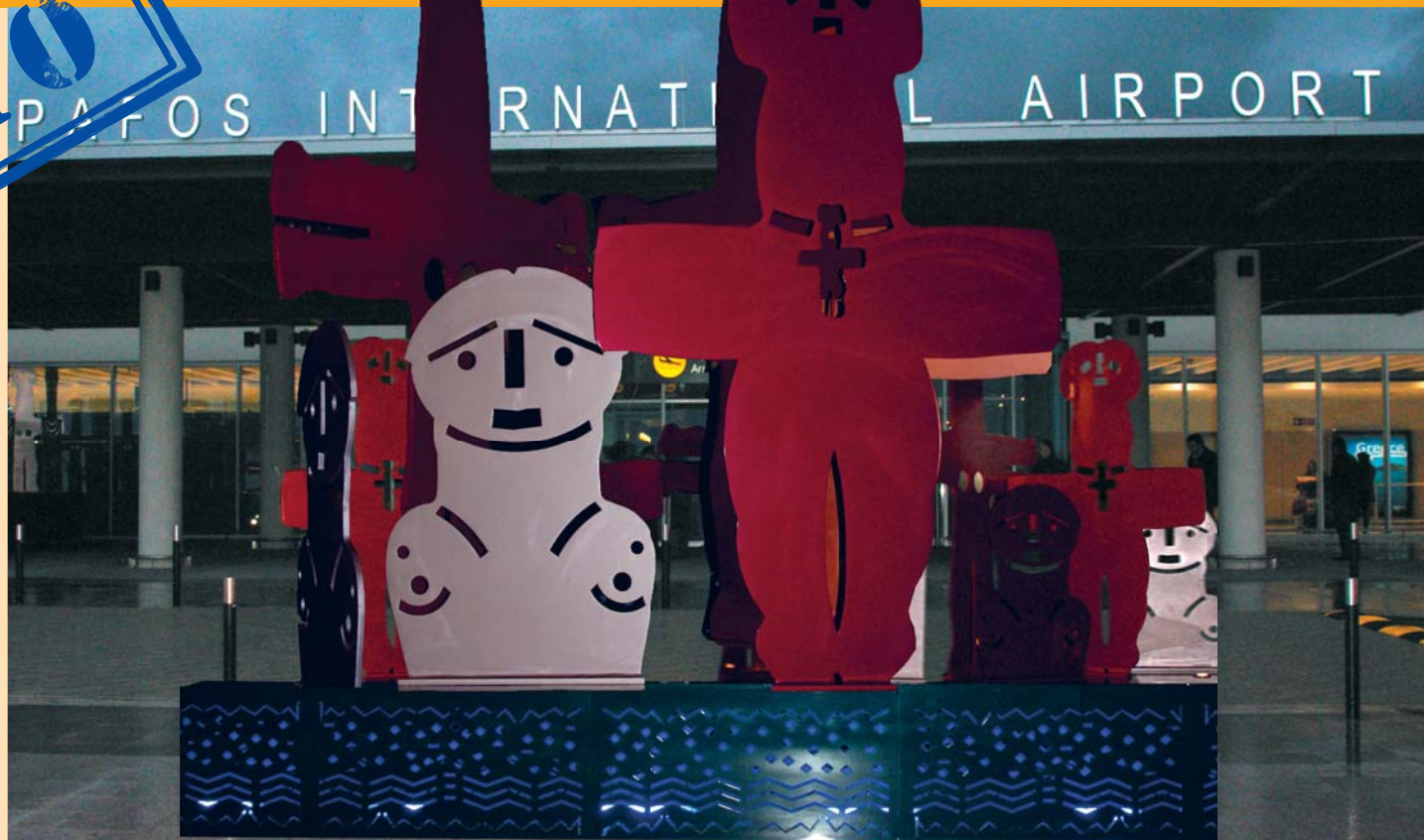
стор. 9

СПЕЦІАЛЬНА ТЕМА

Музейництво

стор. 10-14, 19-24

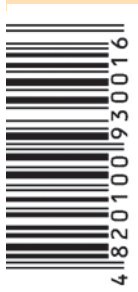
ВЕТО

Музейні раритети вийшли на вулиці

стор. 9

КОЛОНКА МІНІСТРА

акценти

■ У часи активного суспільного пошуку національних цінностей в Україні міністр Василь Вовкун своїм посадовим кредом вважає гасло «Національна культура – це і є національна ідея»

На адресу Міністерства культури і туризму України надходять звернення щодо захисту книжкових магазинів, якими колись ряснів Хрещатик. Зараз ситуація дещо змінилася: книгарні залишаються без приміщень, книги – без читачів. Така ж доля не оминула і крамницю «Сяйво», яка впродовж півстоліття на правах орендаря була розташована у приміщенні на вул. Червоноармійській, 6. І ось уже протягом останніх шести років зусилля її працівників спрямовані на боротьбу за приміщення, яке все-таки у вересні 2009 року, без попередження орендарів, було продане на аукціоні.

На жаль, такі випадки непоодинокі. На пам'яті – спроба виселення з орендованого приміщення бібліотеки імені Лесі Українки у Києві, виселення і практично знищення фонду Полтавської обласної бібліотеки для дітей...

Саме тому питання захисту і підтримки книгарень та бібліотек порушено на черговому засіданні Кабінету Міністрів України, а стосовно книгарні «Сяйво» доручено Генеральній прокуратурі розібратися з правомірністю аукціону. Щоб запобігти подібним колізіям міністерство підготувало проект закону «Про мораторій на відчуження нерухомого майна державних та комунальних закладів культури і освіти».

Протягом останніх років держава приділяє значну увагу функціонуванню бібліотечних закладів. І це природно, адже бібліотека – важлива складова освітньої та культурної сфери життєдіяльності суспільства – пов'язана з накопиченням, обліком, зберіганням та використанням документальних інформаційних ресурсів на різних носіях.

На особливу увагу заслуговують свічади історії, які понад століття несуть своїм користувачам мудрість минулого заради майбутнього. Зокрема, Національна парламентська бібліотека, Одеська національна наукова бібліотека, Національна історична бібліотека, Національна бібліотека України для дітей та Харківська державна наукова бібліотека. Для забезпечення їхньої роботи основним фактором є поповнення фондів. Міністерство культури і туризму України вирішує цю проблему, реалізуючи Державну програму розвитку і функціонування української мови на 2004 – 2010 роки, у межах якої 2008-го було придбано літературу для поповнення фондів публічних бібліотек Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, Донецької, Луганської та Харківської областей на суму 28 млн грн. Отже, кожна із бібліотек згаданих регіонів отримала в середньому по 500 назв нової україномовної літератури. На розвиток цієї програми у бюджеті 2010 року передбачено 10 млн грн.

Особливої уваги потребує збереження рідкісних і цінних книг, яких налічується у фондах бібліотек України понад 750 тисяч примірників. Серед них помітні Києво-Печерської лаври, складені приблизно у 1483–1526 роках, знамениті острозькі видання – «Новий завіт з Псалтир'ю» (1580) та «Біблія» (1581). Ці та багато інших унікальних видань мають бути занесені до Державного реєстру національного культурного надбання. Наш святий обов'язок – зберегти раритети сивої давнини для майбутніх поколінь.

До започаткованої Міністерством культури і туризму України 2008 року всеукраїнської акції «Врятуй книгу» долучилися президент України, діячі науки і культури, меценати.

Цього року із особливою увагою держава поставилася до праці бібліотекарів. Указами президента Державній історичній бібліотеці України та Одеській державній науковій бібліотеці надано статус національних, а генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей Анастасія Кобзаренко удостоєна звання «Герой України». Багатьом бібліотечним працівникам присвоєно почесні звання, вручено державні нагороди.

Нині в Україні налічується понад 40 тисяч бібліотек різних типів і форм власності, в яких близько 575 млн одиниць зберігання. Вони обслуговують майже 19 млн користувачів.

2007 року міністерство започаткувало співпрацю з Фондом Білла та Мелінди Гейтс задля впровадження програми «Глобальні бібліотеки» в Україні.

Із прийняттям цього року змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» працівникам бібліотечної сфери відновлено соціальні гарантії. Інші проблеми вирішили б завдяки закону України «Про культуру», проект якого підготовлений міністерством і внесений до Верховної Ради України.

Нині ми готові ініціювати розроблення проекту єдиної стратегічної програми розвитку бібліотек, що став би основою підтримки галузі, був би спрямований на розв'язання найважливіших питань у функціонуванні книгозбірень: поповнення та збереження фондів, зміцнення матеріально-технічної бази, вирішення кадрових проблем. Взявши опіку над цією галуззю, ми допоможемо бібліотекарям успішно виконувати свою духовну місію у суспільстві. Адже не випадково середньовічний мислитель Еразм Роттердамський казав: «Моя батьківщина там, де моя бібліотека».

ПРЕЗЕНТОВАНО ДОСВІД ФРАНЦІЇ

17 листопада 2009 року в Державній службі туризму і курортів відбулась нарада українських та французьких фахівців з питань створення сучасної системи он-лайн бронювання засобів розміщення під час проведення в Україні «Євро-2012» з футболу.

У ній взяли участь: Жан-Луї Зевако – експерт з питань розміщення під час спортивних подій; Ален Тібо – голова постійного представництва АДЕТЕФ в Україні; Марина Моро – експерт АДЕТЕФ; Владислав Корнієнко – перший заступник міністра культури і туризму України; Юрій Зубко – заступник міністра культури і туризму України; Наталія Парубець – завідувач сектору з питань інфраструктури розміщення та туристичних програм Координаційного бюро з питань підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу; Сергій Сьомкін – заступник голови Держтуризмкурортів; Іван Федоренко – заступник директора МОК «Євро-2012 Україна» та інші офіційні особи.

Учасники засідання, зокрема, ознайомилися з презентацією досвіду Франції щодо функціонування централізованої системи бронювання готелів, створеної для забезпечення належного розміщення учасників і гостей чемпіонату світу з регбі 2007 року.

ГАСТРОЛІ

18 листопада 2009 року в Київському академічному Молодому театрі відбулась прес-конференція художнього керівника Дніпропетровського молодіжного театру «Вірино!» Володимира Петренка з нагоди гастролей у Києві та гастрольного туру містами України.

У столиці з 22 по 25 листопада за підтримки Міністерства культури і туризму України планується показати вистави: «Чайка» А. Чехова, «Тепленьке місце» О. Островського, «Звичайна історія» М. Ладо та «Голодна кров» О. Бісик, Т. Волкової, Д. Медведєвої.

П'єса «Голодна кров», присвячена пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років, номінована на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка 2010 року і переглядатиметься в Києві членами Комітету з Національної премії. Потім її побачать у Черкасах, Хмельницькому, Житомирі, Луцьку, Тернополі та Львові.

«НА СЯТОГО МИКОЛАЯ ТВОРЧА ІСКОРКА ПАЛАЄ!»

Благодійний фонд «Обдаровані діти – майбутнє України», Громадська організація «Добробут і Єдність» і Національна бібліотека України для дітей за сприяння Міністерства культури і туризму України запрошують до участі у конкурсі-фестивалі дитячої творчості «На Святого Миколая творча іскорка палає!», що передбачає такі номінації: «Найкращий малюнок» (формат малюнка А4, А3), «Найкраща вишивана робота», «Найкращий вірш», «Найкращий виріб з природного матеріа-

лу», «Найкращий лист Святому Миколаю». Тема: зима, зимові свята.

Роботи надсилати до 5 грудня 2009 року (дата поштового штампю відправлення – не пізніше 3 грудня) за адресою:

Національна бібліотека України для дітей, вул. Баумана, 60, м. Київ-190, 03190.

ЗАПРОШУЄ ВСЕСВІТНЯ ТАНЦЮВАЛЬНА ОЛІМПІАДА

Від 1 до 10 травня 2010 року в Москві проводитиметься Всесвітня танцювальна олімпіада.

Під егідою п'яти офіційних міжнародних танцювальних федерацій відбудуться чемпіонати, конкурси, фестивалі, конгреси й майстер-класи з 40 напрямів сучасного танцю та спортивної хореографії.

Додаткова інформація: Офіційний веб-сайт Всесвітньої танцювальної олімпіади 2010 року

ВСЕСВІТНЯ ДОПОВІДЬ ЮНЕСКО «ІНВЕСТУВАННЯ В КУЛЬТУРНЕ РОЗМАЙТТЯ ТА МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ»

Культурне розмаїття стало актуальним питанням ХХІ століття. Однак у цей всеохоплюючий термін вкладають зміст, який постійно змінюється. Деякі дослідники розглядають культурне розмаїття як позитивне явище, котре спільно використовує цінності усіх культур світу. Інші дослідники вважають, що культурні відмінності затьмарюють те загальне, що властиве всьому людству, та в силу цього є причиною чисельних конфліктів. Саме це тлумачення набуває сьогодні дедалі більшої підтримки, оскільки глобалізація збільшила кількість точок взаємодії між культурами, викликаючи напружені ситуації, особливо релігійного характеру.

Саме тому сьогодні необхідно сформулювати цілісне бачення культурного розмаїття і тим самим чітко продемонструвати, що воно не тільки не є загрозою, а й здатне сприяти міжнародному співробітництву.

Цілі Всесвітньої доповіді полягають у такому:

проведення аналізу культурного розмаїття в усіх його аспектах шляхом показу всієї складності пов'язаних з ним процесів і одночасного виявлення їхньої суті в широкому діапазоні можливих інтерпретацій;

демонстрація великого значення культурного розмаїття в різних сферах (мова, освіта, комунікація та творчість), які, крім виконання своїх споконвічних функцій, довели свою суттєво важливу роль у питаннях збереження і розвитку культурного розмаїття;

подання особам, відповідальним за прийняття рішень, і різним зацікавленим сторонам переконливих свідчень необхідності інвестування в культурне розмаїття як в істотно важливий аспект міжкультурного діалогу.

Микола Володимирович ОЛЯЛІН

Помер Микола Олялін. На 69-му році пішов з життя визначний майстер кіно, народний артист України, кавалер ордена Ярослава Мудрого V ступеня, творець багатьох яскравих екранних образів.

Микола Володимирович Олялін народився 22 травня 1941 року в селі Опіхаліно Вологодської області (Росія).

В дитинстві майбутній актор відвідував драматичний гурток місцевого Будинку офіцерів. Закінчивши школу, за порадою батька-фронтовика поїхав до Ленінграда вступати у воєнне училище. Та змінив рішення і вступив до Ленінградського інституту театру, музики і кінематографії.

1964 року після закінчення інституту Миколу Оляліна направили до Красноярського театру юного глядача. Ще працюючи в театрі, молодий актор дебютував у кіно. Це був фільм режисера Миколи Літуса «Дні льотні», який знімався на кіностудії імені Олександра Довженка.

А потім було «Визволення». Роль командира роти Цветаєва було зіграно так достовірно, що справжні фронтовики повірили в реальність героя Миколи Оляліна, вважали його своїм.

Коли Олялін переїхав до Києва його з радістю зустріли на кіностудії імені Олександра Довженка. 1970 року він знявся у телесеріалі «Назад дороги немає», а через рік зіграв головну роль у фільмі Одеської кіностудії «Відвага».

Всього у творчому доробку артиста – близько 60 кіноробіт. Про одну з них хочеться сказати окремо. Це солдат Крапілін у фільмі режисерів О. Алова і В. Наумова «Біг» за М. Булгаковим. Невеличка епізодична роль – хвора совість генерала Хлудова, яка за своїм значенням стоїть на рівні з головними героями.

Останню роль в кіно Микола Олялін зіграв 2007 року в картині «Презумпція провини».

Актор пробував свої сили і в режисурі, за власними сценаріями поставив фільми «Невідстріляна музика», «Тепла мозаїка ретро і ледь-ледь...», «Воля». Однак його роботи так і не зацікавили ні кінопрокатників, ні телевізійників, глядач не побачив ці добрі фільми про кохання.

Не стало талановитого актора, розумної, дотепної, порядної особистості – Миколи Володимировича Оляліна.

Світлу пам'ять про митця назавжди збережуть всі, хто шанував творчість і любив цю унікальну людину.

Міністерство культури і туризму України
Національна спілка
кінематографістів України
Національна кіностудія художніх фільмів
імені О. Довженка

редактор рубрики
Світлана СОКОЛОВА

народна творчість

■ ДЕМОНСТРУЄТЬСЯ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

У Музеї Лесі Українки в Києві триває виставка, присвячена 160-річчю від дня народження матері Лесі Українки Олени Пчілки (Ольги Петрівни Косач).

Талановита письменниця та культурно-громадська діячка упродовж життя збирала, вивчала та популяризувала етнографічні скарби українського народу. Неабияку роль в її житті займала діяльність, пов'язана з етнографією.

Виставка знайомить із виробами сучасних майстрів народної творчості в різних жанрах декоративно-ужиткового мистецтва (ткацтво, вишивка, писанкарство, кераміка, витинання та живопис на склі, батик та печворк).

■ ОЦІНІТЬ ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС

19 листопада в галереї Українського фонду культури у Києві планується відкрити спільну виставку двох художниць Петриківського розпису – Валентини Панко та Галини Назаренко.

Відвідувачі зможуть оцінити розписи на папері та склі, підлакові на виробах із дерева (скрині, стіл, тарелі, вази) та розписи по металу (таці).

■ ДИВИНА ІЗ КАМЕНЮ

20–22 листопада в Українському домі у Києві на виставці «Світ каменю» планують представити різноманітні авторські роботи, вироби народних майстрів.

Своє мистецтво презентують учасники із Києва, Харкова, Дніпропетровська, Донецька, Львова, Запоріжжя, Керчі, Сімферополя, Феодосії, Коктебеля та інших міст України.

Це приємна нагода оцінити вишуканість прикрас, які виконані вручну, мінералів, каміння з огранкою та сувенірів із каменю та дерева.

■ «ДАХАБРАХА» ТА ЛЬВІВ

20 листопада гурт «ДахаБраха», складова нового проекту Владислава Троїцького «Україна містична», планує виступити у Львові. Колектив із оригінальною і водночас автентичною назвою не залишить байдужими шанувальників сучасної української музики, оскільки використовує різноманітні цікаві інструменти – гуцульський барабан, віолончель, акордеон, австралійське діджеріду, тромбон, індійські табла, бугай, будійський гонг, дитячі гармошки та всілякі шумові, що імітують, наприклад, звуки вітру та дощу.

■ ВЧАТЬ РОЗПИСУ ПО ГЛИНИ

21 листопада в Музеї українського народного декоративного мистецтва заплановано провести майстер-клас із розпису по глині.

■ РОЗШИРЮЙТЕ КРУГОЗІР

У Центрі народознавства «Козак Мамай» науковці читають лекції про забуті трудові навички, ремесла, обряди, звичаї та традиції Центральної Наддніпряни.

Чіткість руки, ока та думки

Світлана СОКОЛОВА

Має Олена Правик хобі. Вишиває картини. Побачивши роботи, люди порадили показати іншим. І тепер її майстерність можемо оцінити і ми з вами

Хоча б на виставці гобеленових картин «Жіночий погляд», яка триває в культурно-просвітницькому центрі Alex Art House.

Представлені роботи виконані в унікальній техніці гобеленового стібка. Головним чином, жіночі портрети, вишиті за мотивами всесвітньо відомих живописців.

Аматорка згадує — мама шила, бабусі, і вона захопилася. У великій пошани в сім'ї класична музика та образотворче мистецтво. От і вирішила пані Олена зробити у своїй оселі куточок галереї. Стала шукати схеми, тренуватися, вишивати з найпростішого, а потім все складніше.

Застосовує техніку напівхрест, вишиваючи із шести ниток, щоб досягти щільності та

соковитості кольору. Поряд з тим, при виготовленні гобелена використовують навіть при ручній роботі верстат, а наша героїня — тільки руки.

Ось на картині дама у капелюшку. Трохи відійти — і враження, що портрет мальований.

Досягти такого ефекту дуже складно. Треба підібрати нитки різних кольорів, сумістити не сплутати, ніде не помилитися; зробити обличчя, переходи. Але Олена Правик не боїться труд-

нощів. Вона навіть не береться за картину, де використовується менше 50 кольорів, адже така не буде мати належного вигляду. Для того, щоб лише око зробити «живим», може знадобитися 15 кольорів.

А ось портрет мадам Римської-Корсакової. В ньому досягнуто ефекту прозорості. Змішуються кольори, щоб зробити волосся, пенюар...

— Створення образу, портрета нагадує відчуття народжен-

ня дитини, — зізнається майстриня.

Звичайно, неординарний талант пані Олени помітили. Цього року відбулися виставки робіт у Будинку актора та в Національному музеї літератури. Одну довелося навіть продовжити з десяти днів до місяця — так вона зацікавила людей.

А тепер ось виставка за підтримки українського мецената й колекціонера Олександра Прогнімака.

«Яскрава зірка... Тільки Україна здатна народжувати таке диво», — так оцінили творчість майстрині Марія Чередник та Олеся Сінчук. Ті, хто побачив роботи Олени Правик, відзначають велику майстерність та смак авторки, виражають захоплення — не віриться, що так точно можна зобразити людину за допомогою вишивки.

Зараз пані Олена працює над картиною, що теж вимагає багатьох кольорів — на тлі моря дівчина, в якій намисто із перлів.

Сподіваємося, що талановита майстриня й надалі даруватиме нам насолоду від зустрічі зі своїм дивовижним мистецтвом.

Хутірське життя

Майстер соломоплетіння з Рівненщини Микола Огородник — умілець на всі руки. На хуторі Плугаки, що неподалік історичного села Дермань, він відновив патріархальну садибу

Затишком і особливим магнетизмом так і віє від усього: від пасіки біля хати (там є навіть столітній вулик), городчика з цілющим зіллям, квітника і навіть від клуні. Основний будматеріал — гнучка лоза. Пан Микола вважає: на такому традиційному обійсті господар має звести все тільки своїми руками. На запитання, хто йому допомагає, відповідає: «У мене два наймити — права та ліва рука».

Хата на обійсті має поважний вік — до двох сотень років. Класичний зруб. Особливий тип волинського житла — хата з причепою, дерев'яною прибудовою до північної стіни. Саме там і в коморі — колекція старожитностей Миколи Огородника. Жорна, праники, гребені, різні лопати, дерев'яний плуг, зрубна сокира — колись основний інструмент у будівництві жител. Колекціонер має особливий інтерес до виробів із соломи: ось рійниця, конусоподібне з ручечкою пристосування для знімання бджолиного рою з дерева, вошаток, на який клали вимішане на хліб тісто, щоб підійшло, декоративно-сакральні солом'яні павуки, що прикрашали стелю, та чимало інших екзотичних нині

речей. Зокрема, драбинчастий військовий віз, виготовлений на Рівненщині 1944 року. Останніми його власниками були бійці УПА. На Житомирщині, в селі Катеринівка Смільчинського району, його залишили на ремонт (поламалося колесо). Так він і за-

стряг там, аж поки не опинився у Миколи Огородника.

Усе це добро зібране фактично однією людиною, яка хоче поділитися своїм багатством із усіма, кого цікавить історія побуту волинського селянина. Зрозуміло, що без підтримки й сприяння відповідних фондів та інституцій Микола Огородник сам-один не потягне такої справи. Найбільше розуміння знаходить цей ентузіаст то в польській фундації імені Стефана Баторія, то в американському фонді USAID, посівши друге місце у конкурсі «На кращу модель мобілізації внутрішніх резервів місцевих громад». Треба назвати й українську Фундацію імені князів-благодійників Острозьких. А місцева підтримка?

Сюди, на хутір Плугаки, потрапляють ті, хто хотів би зцілитися тишею і старовиною. Хоч на якийсь час! Тут і поділяються старовинними рецептами українських страв, і медом пригощать, і на пасіку зводять. Микола Огородник зважає гостей і каже, усміхаючись: «Торік тут побувало десять тонн відвідувачів!»

Людмила ТАРАН

редактор рубрики
Іван МАЛЮТА

репортер

■ ЛИЦАР НЕЗЛАМНОГО ДУХУ

Юрій ЛИТВИН (1934–1984) – поет, публіцист, член Української Гельсінської групи (УГГ), багатолітній політв'язень (п'ять разів арештовували, засуджений на 42 роки, відбув 20).

Ще у 50-ті роки піднявся на боротьбу з більшовицьким тоталітарним режимом в Україні. За волю, за справедливість.

Цієї осені збіг дат за хронологією Юрія Литвина: 26 листопада – 75 років від дня його народження (с. Ксаверівка на Київщині), 5 вересня – 25 років від дня смерті, 19 листопада – 20 років від дня перепховання (разом із Василем Стусом і Олексою Тихим) на Байковому кладовищі у Києві.

... Так повелося, що початковою літерою імені ми називали тоді найдорожчих людей. Наприклад, донечки наші: М – Марічка, О – Оленка.

Щодо рідні, то це робилося задля стислості чи ласкавості. Але щодо інших, то тут часом відіграла підсвідому роль наївна елементарна конспірація. Отож і Юрієві Литвину, близькому другові нашої сім'ї, випало стати в розмовах і згадках просто Ю. Вперше я почула про Ю 1963 року від Ро (Ростислава Доценка). Вони разом були у спецтаборах. Почула вірші у виконанні Ро. А далі – зустрічі з Ю (у «вільні» його часи, коли звільнявся з «малої» зони на «велику»), спогади й дискусії.

А скільки втіхи та радості було, коли ми спостерігали, як гралися дітки – його Славчик і наша Марічка!

Тримаю в руках Біблію – той самий примірник, аркуші якого гортав Ю. Скільки і як була читана ним ця книга, можна гадати хоча б із вигляду її. Аркуші вижовтіли, дещо підкреслено. Довго, ой як довго роздумував над нею, часто цитував. І в його поезіях та статтях зустрічається дещо зі Святого Письма.

Протягом усього свого життя, укороченого владою, Ю залишався на висоті вільного духу. За колючим дротом виявляв себе і талановитим поетом: «Я ж викорчовую сучасності корчі // І сію волю у неволі». Або ж: «Я – мрак тюремних камер. // Я – свобода в смирительній рубашке. // Я – держачий голову прямо, // не моля у палачей ласки».

Згадуються Різдва і Великодні свята, коли приїздила до нас із ночівлею його мати – Надія Парубченко, учителька початкових класів. Дрогобицький «Меморіал» побудував їй у 1991 році хатину, бо стара вже розвалювалася. У місцевій школі (село Барихти біля Василькова) було відкрито кімнату-музей Юрія Литвина.

Лише тепер (2009) вийшла у Києві книга цього патріота-мучня «На лезах блискавок» (поезії, статті, звернення, заяви, спогади, документи, листи). Упорядкував її Ростислав Доценка.

«Скажу коротко: вся історія КНРС – це історія злочинів проти людства, врешті проти Бога», – вражають сміливі рядки із «Останнього слова» Ю. Литвина на суді після четвертого арешту (1979). Рядки, що стали обвинуваченням комуно-фашистському режимові.

Ніна ВІРЧЕНКО,
доктор фізико-математичних наук,
колишній політв'язень

Вечір пам'яті Юрія Литвина та презентація його книги «На лезах блискавок» – 26 листопада 2009 р. о 18 годині в Будинку вчителя (м. Київ, вул. Володимирська, 57).

Про це не можна забувати

Згідно з Указом президента України В. Ющенка від 2.09.2009 № 702 цього року відзначатиметься 20-та річниця Всеукраїнського товариства «Меморіал» імені Василя Стуса

З цього приводу кореспондент «КіЖ» Іван МАЛЮТА зустрівся з Романом КРУЦИКОМ – головою Київської міської організації названого Товариства.

– **Пане Романе, коли і де були створені перші осередки «Меморіалу»?**

– Ліпше почати взагалі з його, так би мовити, витоків. Поява «Меморіалу» в республіках колишнього Союзу пов'язана з іменем відомого правозахисника – академіка Сахарова. А в Україні ініціативна група зі створення такого Товариства вперше зібралася 8 грудня 1988 року в київському Будинку кіно. На провесні наступного року відбулася установча конференція «Меморіалу». Але зареєструвало його Міністерство юстиції лише в незалежній Україні (25 грудня 1992 року). Що стосується Київської міської організації, то вона діє у складі Всеукраїнського «Меморіалу» з часу його утворення (1992 р.).

– **Ювілей цього Товариства відзначатимуть тієї ж пори, коли стався сумнозвісний жовтневий переворот. Це випадковий збіг чи данина пам'яті жертвам більшовицького терору?**

– Безумовно, це пов'язано із пошануванням усіх українських політичних в'язнів тоталітарного більшовицького режиму. Названих і невідомих, у спільних могилах і без них. Замучених, задушених, розстріляних. У в'язницях, концтаборах, на «етапах більшого путі». Згадаймо: саме з нагоди 10-ї річниці більшовицького зриву енкаведисти знищили на Соловках цвіт української інтелігенції – наукову, освітню, інженерну і духовну еліту. Усі розстріляні етапи – таємні. Місця поховань найбільшого з них – в урочищі Сандармох у Карелії – віднайдені лише через 60 років.

– **На Соловки тепер їдуть, як на прощу. Але ж на подібну сумну славу заслуговує і Биківнянський ліс, що біля Києва.**

– Безперечно. Іще 1994 року тут відкрили Меморіальний

комплекс. А 2001 року завдяки Вікторів Ющенку Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про створення Державного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили». 2006 року йому надано статус національного. Однак реально не виділено землю. Надто шалений спротив антиукраїнських сил, які і досі ці страшні злочини енкаведистів фальсифікують – приписують німецьким окупантам.

– **Хіба лише у Биківнянському лісі виявлено такі таємні поховання жертв більшовицьких репресій? Чимало вже відомо про масові розстріли енкаведистами у Вінниці...**

– Тоді згадаймо і про тисячі закатованих на Західній Україні. Нещодавно був відкритий музей «Дем'янів Лаз», що на околиці Івано-Франківська. Про злочини енкаведистів. Мені вдалося видати книгу, що так і називається – «Дем'янів Лаз». Близько 300 ілюстрацій і документів. Із прізвиськами і посадами усіх енкаведистів на тодішній Станіславщині.

– **В такому разі прошу розказати більш конкретно про діяльність столичного «Меморіалу».**

– Почну зі статистичних даних. Щороку наш музей советської окупації відвідують близько 15 тисяч старшокласників і студентів. Гадаю, побажана нікого не залишає байду-жим. Про це свідчать і письмові

відгуки. Для організованих екскурсій демонструємо документальні фільми. У нашій відеотеці їх понад півтори тисячі, в тому числі і науково-популярних. Все, що стосується правдивої історії України.

На масових заходах «Меморіалу» ми демонструємо пересувну виставку «Забуттю не підлягає. Хроніка комуністичної інквізиції». Із 54 плакатів. Вона побувала у 31 місті США, в т. ч. у штаб-квартирі ООН. Знайомилися з нею у 29 містах Канади і в 14 – Англії.

– **Приходили не лише співвітчизники із діаспори?**

– Ясна річ. Але саме вони допомогли зібрати кошти, щоб виготовити 750 комплектів такої виставки, що були безоплатно передані до всіх районів України. Виготовлено також 50 англомовних комплектів для розповсюдження в різних країнах світу.

Крім того, разом із Службою безпеки України та благодійним фондом «Україна-3000» ми організували дві виставки – «Зламани долі» і про репресії духовенства та віруючих. Знову ж таки завдяки сприянню СБУ опрацювали в областях близько 70 тисяч документів у цифровому варіанті, на основі яких створили першу половину виставки «Народна війна». А зовсім недавно презентували згадуваний музей «Дем'янів Лаз». Також підготували до видання книгу «Кияни – свідки голодомору». На жаль, бракує коштів.

– **До речі, чи має тепер «Меморіал» допомогу від міської ради?**

– Усе – в минулому часі. Відколи у мерії халявляє Черновецький, місцева влада навіть не відповідає на наші листи. Маємо лише моральну підтримку від Президента України.

– **Свого часу у ЗМІ було повідомлення, що на Київський «Меморіал» вчинили напад комуністи і «дуже прогресивні» соціалісти. Що їх так обурило?**

– Це сталося після конференції нашого Товариства, коли вирішено було пов'язати назву музею із советською окупацією. Розбили вікно, погрозували вкинути гранату. А вдень увірвалися оті нарвані горесоціалісти, обписали злими висловами Книгу відгуків і викрали книгу «Колгоспне рабство».

– **Тоді що – доживемо до кращих часів? До національного примирення. Коли не битимуть вікна у музеях...**

– Як би не було, але не маємо права забувати про злочинянку московсько-більшовицького режиму. Бо він – від антихриста. Від лукавого. Саме про це, про жажливі наслідки ідеології тієї епохи і свідчать експонати нашого унікального музею. Досить глянути на зони ГУЛАГу, на перелік концентраційних таборів, світліни жертв голодомору – геноциду нашої нації...

Віктор Ющенко і Роман Круцик на відкритті музею «Дем'янів Лаз»

репортер

■ **МАВ Я ТОДИ ДЕВ'ЯТЬ РОКІВ**

Я був один вдома (батько помер, сестра понесла мамі на поле щось поїсти).

Прийшов сусід. Кинув мене об землю, по дверях сі-нешніх поліз на горище. Десь за хвилину зліз, нічого не взяв. Мовчки пішов.

Коли сонце заходило, до нашого двору в'їхала активістська гарба. Зняли з горища мішки із зерном, кудись повезли.

На другий день я запитав сусіда: «Це ви нас видали?» «Я, – відповів він. – Думаєте, боюся признатися? Мені за це два мішки пшениці дали. Тепер неголодні шестеро дітей моїх. . .»

Не хочу я називати сусіда. Під час війни чотири сини і одна дочка його були на фронті. Два загинули, а один закінчив війну в контр-адміральському званні.

Ми з'їли собаку і кішку. Ноги мої тряслися, мовби я кури у когось крав. Мама опухла, злягла.

Вчитель відвів мене в дитячі ясла, там двічі на день годували. І я вижив.

Сніг зійшов, і я побачив на ріллі виорані з осені мерзлі буряки. Коли їх зварити, то чорніють, немов смола. Але їсти можна. Коли траплявся свіжий буряк, я думав, що ось такий лише пани їли. . .

Микола МІЛОВ,
1923 року народження.
У селі Любашівка Одеської області.

■ **МОСКВА ТАКИ НЕ ВІРІТЬ?**

17 листопада 2007 року о 15.20 до виставкової зали Культурного центру України в Москві, де експонувалася виставка «Розсекречена пам'ять», увірвалося троє молодиків – членів так званої «Євразійської спілки молоді» віком близько 20–25 років. З криками «Жодних голодоморів! Жодних кордонів! Жодних України!» вони почали зривати і топтати виставкові стенди, розбили пляшку з якоюсь рідиною. . .

Із повідомлень ЗМІ

■ **ОСТАННЯ КОЛИСКОВА**

Звали її Пріською. Помила дітей, натопила маконням піч, накрила лядку і до ранку всі померли. Було це у ті голодні 30–ті роки. . .

Крикун ОЛЕКСАНДРА

Спіте, дітки, спіте любі,
Спіте. І не просинайтесь...
Вже не буде мучить згуба.
Забере вас пташка райська.

Спіте міцно, спіте, діти,
Янгол Божий на порозі,
Вже не буде їсти хтітись.
І не будуть пухнуть носі.

Натопила маконням.
Затулила лядку й комин
І в тумані темно-синім
Заспівала коліскову.

Спи, синочку, горе-паску.
Засинай навки, доню.
То моя остання ласка
З материнської долони.

Ще пограймось наперейми.
В піжмурки. З бідою.
Лельки!
Заховаємось од неї
У сиру земельку. . .

Антоніна ЛИСТОПАД

Запалити свічу...

22 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРІВ

Іван МАЛЮТА

Голокост у перекладі з грецької мови означає винищення. Усвідомлене винищення на певній території великої кількості населення за національною ознакою

На теренах України голокост відомий як найбільший штучний голодомор 1932–1933 років, що забрав життя близько 10 мільйонів селян.

«Голод запланувала Москва для винищення українського селянства, як національного бастиону. Українських селян винищували не тому, що вони були селянами, а тому, що були вони українцями-селянами», – написав у відомій книзі «Жнива скорботи» авторитетний американський дослідник Роберт Конквест.

Справді, в підрадянській Україні тривав вельми сильний спротив більшовицькій владі, настановам насильницької колективізації. Селяни зі зрозумілих причин аж ніяк не хотіли віддавати майно, худобу і реманент. І наприкінці 1932 року Сталін спрямував сюди своїх емісарів – В. Молотова, І. Кагановича, В. Балицького та корпус партійних працівників (близько 1700 осіб) з метою переломити ситуацію. Внаслідок цього і за сприяння місцевих бригад активістів у селян було вилучено геть усе зерно, в тому числі овочеві припаси та сушені фрукти.

Українські працюючі хлібороби вимирали у тяжких муках. Щоб якось вижити, уберегтися од репресій, селяни ставали колгоспними кріпаками.

На будь-які публікації про цей жахливий сталінський удар голодом була накладена

сувора заборона. «Щільність» замовчування – коли вдатися до такого технічного параметру – була майже герметичною. Однак пам'ять про голодомор берегли свідки, які вижили у тому пеклі. Бережуть її і засекречені архівні документи у Москві за сімома замками, і ті, що розсекречені в архіві Служби безпеки України.

1983 року у США було створено спеціальну комісію Конгресу на дослідження цього голодомору. За її висновками, копії яких були передані Верховній Раді України 1993 року, він був спланованою акцією Сталіна та його політичного оточення проти українців; водночас засуджувалося свідоме замовчування його тодішнім американським урядом.

Але й після цього правонаступники КПРС, не покаючись за злочини її та породженого нею тоталітарного режиму.

В останні роки у багатьох країнах світу, за винятком Росії, голодомор 1932–1933 років визнано геноцидом українського народу.

У Києві завдяки сприянню президента України В. Ющенка відкрито 2008 року монументальний знак «Свіча пам'яті» – першу частину меморіального комплексу споруд, що нагадуватимуть про жертви голодомору.

І вже стало доброю традицією щороку третьої листопадової неділі запалювати свічі пам'яті у кожній оселі та на велелюдних місцях.

Сімейне свідчення

Опитуваний:
Харчевний Василь
Петрович, дата
народження: 14.01.1916.
Місце народження та
проживання на час
початку голоду: село
Водяники Черкаської
обл., Звенигор. р-ну.
Записав 14.10.07
Никифорів Валерій
Олександрович, 1962 р. н.

Дуже добре пам'ятаю голод, який був весною 1933 року.

Я думаю, що основною причиною його був задум винищити значну частину населення, тому що селянство не сприймало радянську владу.

Факти доносу на сусідів особисто підтвердити не можу, сам про таке не чув.

Перед голодом було розкуркулювання, тому всіх селян цим зрівняли і ніякої задрості між людьми не було. Тому,

і не доносили одне на одного.

Шукали в основному зерно. Молодь виїжджала на роботу в Росію, на Донбас. Я також потрапив на Донбас, рудник «Ветка». Поступив до училища «Горпром».

У колгоспі хліба не було – весь вивезли. Тих голів колгоспу, які здавали не все зерно, намагалися щось залишити для своїх селян, забрав НКВС і потім розстрілювали. Про це говорили у селі.

Із 1933 року я робив на шахті. Після закінчення училища нам дали відпустку і по 5 кг борошна. Я відвіз його додому, і мати довго ним рятувала сім'ю.

Найважче було весною 1933 року. Помирало дуже багато людей. Їх звозили возом на цвинтар і складали всіх в одну яму. Наступного дня вкопували нову яму. Отак – щодня. За ту весну населення села

зменшилось на дві третини. Значна частина поодинокі та сім'ями виїхали, здебільшого до Росії.

Я вважаю, що голодомор був створений штучно.

Речі не забирали, а худобу люди порізали. Забирали здебільшого тільки зерно.

Нічого збирати на колгоспно-му полі не дозволяли, а люди помирали з голоду.

У 20-х роках у селі було близько 800 дворів, а після 1933 залишилось менше 300.

Всі голодували – нічим було ділитись. Я працював на шахті – нам видавали по 1,2 кг хліба на день, тому багато бажаючих було піти в гірники, хоча й робота дуже важка і небезпечна.

Ділитись фактично нічим, тому допомоги практично не було.

Їли все: тварин, птахів, навіть були випадки людодства. Мені відомий випадок, коли

один чоловік напав на сусідку з метою з'їсти її – вже була дуже слаба і він вважав, що вона все одно помре. Але йому це не вдалося, завадили інші сусіди.

До розмови долучилася дружина Василя Петровича – *Марія Георгіївна (1918 р.н.)*:

Я проживала в Тульській області, ми о голоде на Україні нічого не знали. Наехало багато работников, жутко худих і каких-то очень запуганных, все боялись говорить об Украине. Слово Украина было под запретом. Никто никогда на эту тему не говорил.

В школах учили «Слово о полку Игоревом» – все это и многое другое преподносилось как история и героизм русского народа, все учебники говорили об этом.

Слова «Украина», «украинец» вообще пугались вычеркнуть из истории.

редактор рубрики
Ольга ГОЛИНСЬКА

опера

■ МУЗИКА БЕЗ КРИЗИ

За сприяння Міністерства культури і туризму України цього року після тривалої перерви у Львові на базі Львівської національної опери відбувся IV Міжнародний конкурс оперних співаків імені Соломії Крушельницької.

Вручаючи відзнаки учасникам і членам міжнародного журі, міністр культури Василь Вовкун сказав: «Я щасливий, що, незважаючи на такий важкий рік, ми цей конкурс провели. Він відкриє молодим талановитим співакам шлях на престижні оперні сцени світу».

У привітанні президента України учасникам, організаторам та гостям конкурсу було зазначено: «Уславлена сцена Львівського національного академічного театру опери та балету вкотре зібрала молодих професійних митців України та зарубіжжя, щоб серед багатьох конкурсантів визначити кращих співаків і концертмейстерів. Переконаний, що Львів і цього року подарує нам довершене свято музики і вокалу, захоплююче змагання талановитої молоді».

Александра Кубас (Польща),
Володар Гран-прі Роман Трохимук (Україна)

Соло для Соломії

Надія ТРУШ

«Відаюся цілою душею птуці», – звирялася в любові до мистецтва молода Соломія Крушельницька в листі з Італії своєму другові і порадинику Михайлові Павлику в 1893 році

Ці слова співачки зі світовим ім'ям стали епіграфом IV Міжнародного конкурсу оперних співаків імені Соломії Крушельницької.

Відомий далеко за межами України вокальний конкурс, що відбувається у місті Лева, започатковано в 1991 році з ініціативи на той час головного диригента Львівської опери, народного артиста України Ігоря Лацанича. Відданий усією душею класичній музиці, він глибоко переживав за ссилля поп-музики на сценах, екранах і радіофірі. Хотів привернути увагу до оперного жанру та до рідного театру, зокрема, прагнув відкривати молоді оперні таланти України

та залучити до вокальних змагань ще й зарубіжних виконавців. Як патріот – мав ще одну мету – популяризувати постать української оперної примадонни кінця XIX – початку XX століття Соломії Крушельницької.

До речі, от що писав про нашу оперну діву відомий італійський критик Ренато Кортопасі у своїй книзі: «У перші десятиріччя двадцятого століття на оперних сценах світу царювали чотири особи чоловічої статі... І лише одна жінка спромоглася сягнути їх висот і стати вривень із ними. Нею була Соломія Крушельницька».

Перший фестиваль імені великої Соломії зусиллями Лацанича відбувся 1988 року. Насправді, він мав проводитись щодва роки, а на третій поступатися конкурсіві.

Спочатку послідовність зберігалась, але востаннє конкурс проводився ще 2003-го. Зараз Міністерство культури і туризму України, керівництво Львівської опери докладають усіх зусиль, аби змагання співаків відбувалися. Цього року цю визначну подію у музично-

му житті України нарешті не було відкладено.

Оцінювало конкурсантів як ніколи представницьке журі під головуванням народної артистки України Марії Стеф'юк. Іноземні школи представляли: директор міланського музею театру «Ла Скала» Ренато Гаравалья, професор Музичної академії на Форо Буонапарте Анатолій Гусев (Італія), солістка Токійської опери Чіхіро Кавазоя (Японія), професор Гамбурзької академії музики Міхаел Стріхарж. Національну – народний артист України, лауреат Шевченківської премії Мирослав Скорик, генеральний директор-художній керівник Львівської опери Тадей Едер, народний артист України, лауреат Шевченківської премії Роман Майборода, народний артист України Стефан П'ятничко.

Усього в творчих змаганнях взяли участь 96 учасників із різних країн. У другий тур пройшло 36 співаків, в третій – 12, вони й стали лауреатами.

Першу премію серед співачок одержала Александра Кубас (Польща), другу – Вероніка Коваль (Київ). Третю поділили

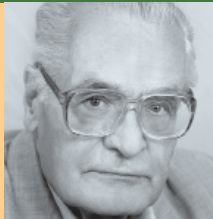
княнки Катерина Стращенко та Тетяна Ганіна, четверту – Алла Родіна (Київ) та Надія Сичук (Одеса). Серед чоловіків першість здобув українець Дмитро Гришин, друге й третє місця – княни Євген Орлов та Андрій Гонюков. Четверту премію поділили Зеффіні Куїні Холліс (США) та Антоніо Коріано (Італія).

Гран-прі конкурсу виборов соліст Львівської опери Роман Трохимук.

Підсумовуючи події IV конкурсу, Тадей Едер зазначив: «У вінок прослави української оперної зірки й патронеси нашого театру ми вплели свіжу квітку – новий конкурс її імені. Ми набули ще більше досвіду в проведенні таких грандіозних міжнародних заходів. Колись Соломія Крушельницька говорила, що поклала собі за обов'язок виконувати справу якнайретельніше. Ми намагались робити так само».

Церемонія закриття конкурсу імені Соломії Крушельницької. Симфонічний оркестр під орудою головного диригента театру Михайла Дутчака

редактор рубрики
Володимир БУРБАН

журналісте, брате!

■ СВОБОДА СЛОВА У ПРОВІНЦІЇ: ЖУРНАЛІСТІВ Б'ЮТЬ – МІЛІЦІЯ «ГАЛЬМУЄ»

Чергова неприємна історія з ігноруванням прав журналістів в Україні почала свій відлік у вересні. У Новій Каховці була рейдерська спроба зайняти адмінкорпус заводу ВАТ «Агропромислова фірма «Таврія», що виробляє коньяки. Атакували його близько 170 осіб у чорній уніформі, «озброєних» спецзасобами. За тодішнім повідомленням місцевих ЗМІ в цілому у «битві» взяли участь майже тисяча людей, поранено і покалічено близько 40. Серед постраждалих – і фотокореспондент УНІАН у Херсонській області Віталій Данильченко. Як не дивно, дісталось йому саме від захисників підприємства. Спочатку порухували ребра гумовою палицею, а потім і камеру розбили...

– Справа навіть не в тому, від кого я постраждав. Прикро, що правозахисні органи всіяко намагалися тиснути на мене, щоб не порушувати справи про перешкоджання журналістській діяльності, – розказує Данильченко. – Після засвідчення ступеня нанесених побоїв мене госпіталізували до травматології. В одній палаті зі мною лежав поранений картечкою один із водіїв, які привезли рейдерів на завод. Оперувати його відмовлялися, мовляв, лікуватимуть за місцем проживання.

– Згодом з'явилася інформація, – пригадає херсонський правозахисник Олег Мартиненко, – що рейдерський напад насправді був провокативною «виставою» з метою... підняти вартість акцій коньячного заводу.

– Єдина зброя журналіста – гласність. Лише завдяки нашій солідарності цю справу не забалакали, не відмахнулися од неї, – запевняє керівник бюро журналістських розслідувань «Каховський плацдарм» Сергій Цигипа, на якого свого часу також був напад. – Ми об'єдналися в групу «Комітет 171». 171 – це номер статті у Кримінальному кодексі про відповідальність за перешкоджання журналістській діяльності.

За останніх два роки у Новій Каховці шість разів били журналістів. Четверо з них вимушені були шукати роботу в Києві.

Лише ЗМІ та підтримка юристів не дають корупціонерам можливості остаточно загальмувати ці конфліктні справи.

Вікторія ВЛАДИНА

■ СВОБОДА СЛОВА

УКРАЇНА

Україна постала на 89-му місці у рейтингу свободи слова. Поряд із Сенегалом. На 88-му Албанія, на 91-му – Монголія. Перше місце у рейтингу, що його опублікувала міжнародна організація «Репортери без кордонів» (у Парижі), посіла Данія. Так, згідно з експертизою цієї організації, понад усе свободі слова віддають перевагу також і у Фінляндії та Ірландії. Завершають список, як і в попередні роки, Туркменістан (173 місце), Північна Корея (174-е) та Еритрея (175-е).

АЗЕРБАЙДЖАН

Міжнародна правозахисна організація Amnesty International оголосила арештованих в Азербайджані блогерів Еміна Міллі та Аднана Гаджизаде «в'язнями сумління».

За повідомленням на сайті організації, вирок стосовно цих молодих людей є свідченням утисків свободи слова у країні.

Із критикою на адресу влади Азербайджану виступила також організація Human Rights Watch.

Нагадаємо, що за вироком опозиційні журналісти – 30-літній Емін Міллі та 26-літній Аднан Гаджизаде ув'язнені відповідно на 2,5 і 2 роки позбавлення волі.

Повернення в інформаційний простір

Анатолій СЕРИКОВ,
шеф-редактор
журналу «Пам'ятки
України»

Веб-сайт «Пам'ятки України», започаткований редакцією нашого часопису 1998 року з ініціативи тодішнього головного редактора Віктора Вечерського, був одним із перших у країні інтернет-ресурсів пам'яткознавчого й пам'яткоохоронного профілю

Веб-дизайн та адміністрування сайту забезпечили Оксана та Юрій Женжери. Статистика 1999–2002 років показувала високу відвідуваність сайту за адресою www.heritage.com.ua.

На початку січня 2002 року на сайті з'явилася невелика критична замітка про урядову постанову № 1761 від грудня 2001 року, яка затверджувала

Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення. Публікація відображала особисту позицію Віктора Вечерського як фахівця і журналіста. Згодом хибність цієї постанови визнала й Верховна Рада України, яка Законом від 20.04.2004 р. № 1692-IV «Про затвердження Загальнодержавної програми збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки» зобов'язала уряд внести зміни до своєї постанови № 1761 від 2001 року. Щоправда, ці вкрай необхідні зміни не внесе-

ні й досі... Тоді ж, у січні-лютому 2002 року, потерпілим виявився... веб-сайт «Пам'ятки України». Його закрили. Неспроста в ті дні Лариса Скорик заговорила про «синдром 1937 року».

Проте не минуло й місяця, як сайт відновив свою діяльність за старою адресою, але під новою назвою «Українська спадщина». Цьому посприяли Роман Круцик, голова Київської міської організації Товариства «Меморіал» імені Василя Стуса, та представник української діаспори в Америці Богдан Федорак.

Сьогодні цей репресований інтернет-ресурс повертає собі питому назву «Пам'ятки України», а отже і обірваний коліс з'язок із науково-популярним ілюстрованим журналом «Пам'ятки України». Сподіваюсь, що тут знайдуть нову, корисну й оперативну інформацію краєзнавці, науковці, студенти, ентузіасти пам'яткоохоронної справи – всі, кого цікавить історія та культура України.

На знімках: Віктор Вечерський
Оксана та Юрій Женжери

Недописані листи до друга

ЛИСТ ПЕРШИЙ

Дорогий Іване!

По кількох роках ти таки розшукав мене, і я дуже тішуся твоєю вісткою. Радо пригадую цікаві часи перемовин на Радіо Свобода у Мюнхені, організації першого Віденського балу в київській опері, ризикованих мандрів Словачиною, Чехією, Німеччиною, Кіпром, Кенією...

Що залишилося від отой репортерської буденщини, окрім журнальних витинок, усе ще яскравих слайдів, уривків щоденникових записів?

Дякую, що озвався! Приїду до Швабінга і перший похід на пиво – за моїм запрошенням.

Знаю ситуацію зі світилом Ш., зрідка беру до рук останні числа «Шпигеля», пробую навести «Фокус». Їхня орбіта виснажлива і невпинна. Де набратись здоров'я, щоб ганяти по світу і змагатись з молодими?

Ми так вірили у незворотність прогресу... Але, коли маєш вибирати між Україною і Грецією, віддавай перевагу останній. Там ти, Іване, зі своїм досвідом легко розпізнаєш злодія, іноземця, волоцюгу.

Ти розпитуєш про зміни в Україні, ставлення влади і соціуму до нашого брата. За пивом розкажу, тема не проста. До того, що я тобі розповідав, як мене колись викликали «на килимок» у висотки ЦК Компартії до Дмитра Янка, Бориса Шинкарука і Леоніда Кравчука, додаю коротко: то були квіточки.

ЛИСТ ДРУГИЙ

Вельможний Пане, яка ж Ви гидота!..

Повсякчас, при черговій появі Вашої офіційної мордописанки із фальшивим осяканням, у мене підсвідомо вимальовується образ... Не хижака, ні. Такої собі нікчемної тваринки із затиснутим поміж двох задніх лап хвостиком.

Бог знає, кого митить.

Я соромився своїх асоціацій і проганяв їх геть. Але вони настирливо поверталися знову. При кожному Вашому наступному і фотознімку, і телекадрові...

– З чого б це? – розмірковував я і дивувався самому собі, адже ніколи не страждав ані людожерливістю – ненавистю безпричинною, ані манією вивчення над іншими – усі люди, аби ми люди. – А Ви?..

– Як можна?! – комизилось моє внутрішнє я. – Що за тон? Вони ж бо державний муж, майже барин і аристократ.

І що ж такого у нас із Вами починалося на біохімічному підґрунті?

Позаочі ми знаємось давно. А що вже спільних знайомих у нас – хоч греблю гати. Деякі, навіть особливо наближені до Вас, інколи необачно починають співати дифірамби і мені: ...йой, який розкішний часопис ви підготували, Європа відпочиває...

Далі – більше: Вам, визнано незаперечному Вами ж самим, авторитетові, особливо наближеному до вінченосця, хтось ризикнув показати журнал, а потім й інші ребрендингові проекти. Подібної зухвалості Ви не очікували і ніколи не схвалювали: у під-

опічній царині ніхто не може висовуватися без Вашого відома і благословення.

Ні, Ви не переобтяжили себе читанням опублікованого. Яке ім'я, яка концепція?! До чого тут зміст, коли є проформа? Все, що ризикне виринути під Вашим сонцем, не вклонившись Вам перед цим, – нецікаве, і чим гірше, – тим краще. Лише з Вашого відома і за Вашої участі спроможне постати щось, гідне уваги і премії.

За усталеною десятиліттями тактикою Вам залишалося тільки вичекати. А тим часом не помічати мене – жодного запрошення на зустріч чи журналістське зібрання («а хто він такий?») А іще мимохідь або під усмішкою вставити: і що це робить там отой чужак?.. Очікуваний Вами день настав. Зовні Ви були елегантним і поблажливим, але чорну справу з мертвої точки зрушили. Одна біда – Ваші підопічні завчасно розплескали господареві наміри...

ЛИСТ ТРЕТІЙ

Дуелів немає, підлість є. Шкода, Ваша Сіропесте!..

За Вашим убогим розмислом Ви б мусили бути Верховним Церемоніймейстером. І може б стали ізнову ним, як це не раз за чаркою пророчили Вам лакузи, але кілька разів уривалося все на найвищій ноті.

На Ваших хитромудрих інтрижках немає де уже мітки ставити, а Ви ніяк не заспокоїтесь. Дивно. Ви ще не уникаєте на похмілля дивитися в свої очі у дзеркалі?

Анатолій БЕРЕЖИНА

редактор рубрики
Людмила ЧЕЧЕЛЬ

діаспора: італія

■ УКРАЇНЬКА МОВА ЗВУЧИТЬ У 50 МІСТАХ ІТАЛІЇ

Про українську присутність у Ватикані та Італії існують історичні свідчення. Приміром, у Ватиканській бібліотеці зберігаються найдавніші українські пам'ятки – листи Папи Григорія VII до київського князя Ізяслава, датовані 1075 роком, служебник Київського митрополита Ізидора XV століття (до наших днів уцілів будинок неподалік Ватикану, де митрополит доживав свого віку), документи Берестейської унії.

До речі, згадка про акт церковного єднання присутня й на мармуровій дошці, встановленій на будинку палати сенатора на Капітолійському пагорбі. Петро Могила далеко не єдиний із відомих українців, які навчалися в Італії. Так, в університеті Падуї з XIV по XVIII століття здобували освіту близько 600 студентів із України.

Перша українська колонія в Римі з'явилася наприкінці XVI століття. Це були студенти, що навчалися в Грецькій колегії (поблизу площі Іспанії). Серед них – Феофан Прокопович. Багато місць у Ватикані та в Італії пов'язано з іменами митрополита Андрея Шептицького та кардинала Йосипа Сліпого. У Флоренції мешкали Михайло Драгоманов і Семен Гулак-Артемівський. Славетна Соломія Крушельницька навчалася у Мілані. У Римі на вулиці Сістіна в 1838–1842 рр. жив Микола Гоголь. В елітному кафе Греко, що було місцем зустрічей письменників та художників, зберігається його мініатюрний портрет. Видатний італійський славіст зі світовим ім'ям Санте граччотті від 1977 року запровадив лекції з української мови при кафедрі слов'янської філології у Римському університеті «Ла Сап'єнца», започаткував кафедру україністики, сприяв проведенню італійсько-українських симпозиумів.

Сьогодні відоме у Європі ім'я Оксани Пахльовської, письменниці, культуролога, професора Римського університету «Ла Сап'єнца», завідувачки кафедри україністики при Департаменті європейських та інтернаціональних студій. Нині українська мова звучить у 50 містах Італії.

Проте на сьогодні дуже мало українських трудових мігрантів стають на консульський облік, тому немає точної інформації про їхнє місцезнаходження та чисельність. Загалом українська громада в Італії чимала. Інша справа, що вона не досить добре організована.

Перехрестя відчаю і надії

Маріанна СОРОНЕВИЧ
головний редактор
«Української газети»
в Італії

Рим. Станція метро Оттавіано сан П'єтро, або просто Оттавіано, як називають її українці. Натовпи туристів виходять із вагонів та прямують до площі святого Петра

З усмішкою на обличчі, в передчутті відвідин найзнаменитішої у світі базилики, вони не помічають людей, що стоять неподалік виходу із підземного переходу. Йдуть собі, теревенячи різними мовами. Часом дехто із них озиряється, відчувши на собі погляд незнайомців, та, швидко забувши про них, простують далі, насолоджуючись відпочинком.

А люди залишаються... Здається дивним цей розмірений острівець у невідомому місті, де всі кудись поспішають. Проте лише з першого погляду він може видатися спокійним. Придивившись уважніше, помічаєш зажурені обличчя та чуєш стурбовані нотки у голосі. На невеликому клаптику землі, на перехресті гамірних вулиць, уже давно збираються безробітні українці. Тижнями, а буває місяцями, стоять тут люди, очікуючи, що хтось «принесе» вакантне місце. Спеціалісти, які в

Україні були вчителями, медиками, інженерами, працівниками сільського господарства, раді будь-якому запрошенню на працевлаштування, пропонованому іноземцям в Італії: доглядати дітей, старих, немічних, паралізованих, неповноцінних, прибирати помешкання – вибирай на свій смак...

Полудень. Люди групами прямують до карітасу. Процесія зупиняється перед замкненими дверима. Тут уже зібралась невелика черга. Смаглявіці з Пакистану, кілька румунів і бомжів із псом. Увесь цей різноманітний гурт чекає обіду. Двері відчиняються, і дві монахині видають

кожному виделки та невеликі контейнери з макаронами, заправленими соусом, – ситний, проте одноманітний обід.

Люди їдять просто на вулиці, посідавши навколо фонтану, а потому повертаються на Оттавіано. Коли в домашніх працівників двогодинна обідня перерва, найвірогідніше, що хтось «принесе» роботу. І справді, до гурту підходить жінка з рішучістю у погляді. Її обступають із усіх боків, квапляться почути про умови, розмір зарплати та... скільки потрібно заплатити, щоб отримати заповітну адресу. Вартість роботи коливається, близько 150–300 євро, залежно від регі-

ону Італії. Останній пункт присутній у майже всіх домовленостях. Хочеш працювати – плати. Люди погоджуються, адже час, згайаний на Оттавіано, дорого коштує.

Як звичайно, на тлі людської потреби і відчаю квітне жадоба. У «щасливі» дні роботу можуть отримати 2–3 особи, та буває, коли по кілька днів немає жодної пропозиції.

Увечері першими відбувають мешканці карітасу: їм треба повернутися туди у визначену годину. Поступово Вічне місто поглинає всіх, щоб на завтра знову зібрати на перехресті відчаю і надії...

Названо імена переможців першого конкурсу української книги в Італії

У римській бібліотеці Фламінья незвична для цього закладу подія – нагородження переможців першого конкурсу української книги в Італії й відкриття відділу книжок українською мовою

– Конкурс української книги в Італії відбувався вперше, – розповідає Маріанна Сороневич, головний редактор «Української газети», член журі конкурсу. – Його ініціатори та організатори врахували появу літератури, що народжується у середовищі новітньої «четвертої хвилі» української трудової міграції. Такі книжки зазвичай видаються коштом авторів та розповідають про мігрантські реалії в новій країні проживання. Треба зауважити й таку об-

ставину, що більшість конкурсантів – не професійні прозаїки чи поети.

Літературне змагання засвідчує, що українська трудова міграція – живий організм, який навіть за складних умов поза межами батьківщини, без належної уваги й підтримки, намагається повноцінно функціонувати, не випадати з національного літературно-культурного процесу.

На конкурс було представлено 34 авторські книжки, проте до участі в ньому, зважаючи на умови, потрапило 22. У журі, за словами Маріанни Сороневич, завдання було не з легких – вибрати книгу, яка була б гідною звання найкращої, написаної українським автором в Італії, виділялася б з-поміж інших змістом, мовою, художнім оформленням та поліграфічним

виконанням. У номінації «Белетристика» переможцем одногосло визнано роман «Дорогою надій» колишнього філолога, викладача української мови та літератури київських вишів Лідії Тищенко-Забожко. У номінації «Поезія» відзначено книжку теж педагога у минулому Ніни Матейцевої «Вірші із вирію».

Окрему ухвалу прийняло журі стосовно книги «Слово, народжене на чужині» з проекту «Бібліотека іммігранта». Її автора, Наталію Згодько, відзначено за талант та неординарність викладення теми.

Окрім почесних грамот, переможцям конкурсу вручено квитки для поїздки на батьківщину, що їх люб'язно надала авіакомпанія «Міжнародні авіації України» (Ukraine International Airlines).

СПЕЦІАЛЬНА ТЕМА

Музейні раритети вийшли на вулиці. Понад те – вони зустрічають в аеропорту гостей острівної держави із 9000-літньою культурою. **Натомість** в Україні на вулиці ближчим часом **можуть вийти** хіба що самі **музейні працівники.** **Протестувати проти ВЕТО,** яке готує Мінфін новому закону про музеї

Анатолій СИТНИК,
заслужений журналіст України

5 листопада 2009 року Верховна Рада України безпрецедентною (для нинішнього часу) кількістю голосів ухвалила закон «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу». 375 народних депутатів, об'єднавшись незалежно від своїх політичних уподобань, наочно продемонстрували глибоке розуміння надзвичайно важливої ролі музеїв у формуванні світогляду українських громадян

Нині документ, який уже високо оцінено багатотисячним загальному музейних працівників як такий, що вможливує задовольнити на рівні вимог ХХІ століття найнагальніші потреби в царині музейної сфери, очікує на підпис глави держави. Проте щойно «КіЖ» стало відомо, що деякі структури роблять спроби спонукати президента України до ветування такого довгоочікуваного закону.

Найзавзятішими в цьому, м'яко кажучи, не благому намірі, показали себе підрозділи Міністерства фінансів, для котрих, як видно з їхніх зауважень, переданих на Банкову, безцінні мистецькі скарби не тільки України, а й усього людства, це всього лише «пам'ятки, музейні предмети та предмети музейного значення, що підпадають під визначення активів, як ресурси, використання яких веде до отримання економічної вигоди в майбутньому».

Їх чомусь більше хвилює процедурне питання бухгалтерського обліку, ніж цілеспрямоване віднесення видатків на реальну охорону музейних цінностей до захищених статей бюджету.

Мінфінівці також уперто не бажають визнати наданий музеям новим законом статус науково-дослідних закладів, фактично зневажаючи подвижницьку повсякденну роботу майже п'яти тисяч кваліфікованих наукових співробітників українських музеїв.

Невдоволений Мінфін і рішенням надавати музейникам допомогу на оздоровлення в розмірі місячного окладу.

І от саме на підставі таких «вагомих» аргументів вважають за необхідне звернутися з проханням до президента України застосувати право на «вето».

Як то кажуть, «контора пише». Але ж ми маємо лідера нації, який упродовж п'яти років президентства не словом, а ділом довів прихильність до музейної справи. Саме завдяки його ініціативі й опікуванню постав культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», оновлено експозиції багатьох заповідників і музеїв.

Переконані, що Віктор Ющенко у визначений термін підпише документ, який розкриває нові перспективи для музейних закладів, кожен з яких, за його ж висловом, є духовним серцем Держави.

Вважаємо за необхідне звернутися з проханням до Президента України застосувати право вето до Закону України від 05 листопада 2009 року № 1709-VI «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу».

ВЕТО
З пропозицією щодо застосування права вето.

Ігор УМАНСЬКИЙ,
в. о. Міністра фінансів України

Хрестоподібний ідол з Помоса. III тис. до н. е. Кіпрський музей, Нікосія. Сучасна копія (вгорі) та інсталяція у міжнародному аеропорту Пафос

Фотознімки Анатолія БЕРЕЖИНИ

Декому, схоже, байдуже, що охорона музеїв не буде гарантована і забезпечена державою, що музейні пам'ятки є найбеззахиснішими ланками багатовікової української культури. Врешті, їм байдуже, що лише культура здатна об'єднати наше дезорієнтоване суспільство і його непослідовних поводитирів! Відкриття у святковий серпневий день в українській столиці Мистецького арсеналу продемонструвало це наочно і переконливо – придивіться до фото на 1-й сторінці.

Хто ж навчатиметься на уроках минулого в ім'я майбутнього?..

МУЗЕЙНИЦТВО

Стенограма

ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу підготуватися до реєстрації. Прошу включити систему «Рада».

15:59:59

В залі зареєстровано 431 народний депутат України. Вечірнє пленарне засідання оголошую відкритим. З процедури нашої подальшої роботи, будь ласка, запишіться.

<...>

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Матвієнко, будь ласка.

16:08:20

МАТВІЄНКО А.С.

Українська республіканська партія «Собор», блок «Наша Україна – Народна Самооборона». Олександр Володимирович, я звертаюсь до вас, я вважаю, що якби ми зараз, не треба політизувати ситуацію, ми дійсно по ФАТФ маємо включити і розглянути. Але я прошу вас, щоб ми все-таки поважали логіку наших засідань, ми вже третій день запрошуємо з приводу закону про музей та музейну справу. Давайте там дві поправки, швидко їх розглянемо в другому читанні, а потім будемо голосувати і розглядати питання по ФАТФ. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, обговорення питання (щодо включення до сьогоднішнього розкладу засідання) завершено, ініціатори розгляду вносять пропозицію розглянути це питання завтра першим питанням, я правильно вас зрозумів. Оскільки таблиця сьогодні роздана народним депутатам. Нема заперечень? Це консенсусне рішення, ніхто не заперечує? Є заперечення. Секундочку, я ставлю на голосування пропозицію завтра першим питанням в розкладі засідань на п'ятницю розглянути проект Закону про запобігання та протидію легалізації доходів, одержан

них злочинним шляхом. Прошу визначитися.

16:10:12

За – 224

Шановні колеги! Я пропоную, щоб тоді ми це питання вирішили завтра вранці, якщо буде у нас воля, щоб ми завтра почали день з цього проекту закону.

Народний депутат Аржевігін не встиг підійти до свого пульта? Я ставлю на голосування повернення до голосування щодо розгляду питання про включення до розкладу засідань на п'ятницю питання щодо законопроекту номер 3062. Прошу визначитися.

16:11:05

За – 224

Рішення не прийнято.

Завтра тоді буде вирішуватися питання щодо включення до розкладу засідання.

Оголошується до розгляду проект Закону про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу». Доповідає Михайло Васильович Косів.

16:11:38

КОСІВ М.В.

Шановний Олександр Володимировичу! Шановні колеги! На попередній сесії Верховної Ради ми розглянули з вами аналогічний закон, який стосувався внесення змін і доповнень до Закону «Про бібліотеки і бібліотечну справу» – це аналогічний другий закон. Як і попередній, цей закон був прийнятий 25 вересня 1995 року. Отже пройшло, слава Богу, 14 років. З того часу були прийняті закони про охорону культурної спадщини, Закон про вивезення і везення та повернення в Україну культурних цінностей. Ну, зрештою, була прийнята Конституція України. А тому дуже багато навіть термінологічного арсеналу,

який стосується цього закону, був змінений.

Отже, закон запропонували самі працівники музейної справи і Міністерство культури і туризму, тут є присутні представники цього міністерства, систематизували ці пропозиції, а потім хочуть сказати, що він викликав дуже велике зацікавлення і серед всіх фракцій нашого парламенту.

До закону було внесено 93 пропозиції і це рідкісний випадок, що абсолютно всі 93 пропозиції були враховані. Є, правда, деякі пропозиції, які враховані редакційно, але я б хотів, щоб автори таких пропозицій погодилися з тим, що редакційно означає, що їхнє смислове навантаження не було втрачено абсолютно. Дяється тільки, що ми мусили у контексті всього закону привести до однакової типології термінологічні визначення, а також у законі мала бути витримана суцільна стилістика закону. Бо одна справа, коли депутати пишуть так, як їм лягає на серце, а інша річ, це формулювання у законі.

Отже, якщо є ваша ласка, ми можемо розглянути кожну із цих пропозицій, але я міг би запропонувати для скорочення часу погодитися з тим, що всі ваші пропозиції враховані, отже закон можна приймати в цілому. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Михайло Васильович.

Шановні колеги, ті народні депутати України, які вносили пропозицію до цього проекту закону на друге читання. Їх пропозиції враховані редакційно. Чи є хтось з цих народних депутатів, які заперечують проти такого способу врахування їхньої пропозиції і наполягають на своїх редакціях? Є у нас такі? Якщо такі є, тоді підємо по кожній поправці.

Якщо таких у нас немає, тоді у мене інше питання. Чи є заперечення проти врахування окремих поправок, які є у таблиці? Тоді ідемо по поправкам. Я буду говорити тоді, якщо є руки, я бачу три руки уже по поправках.

До 1-ї є заперечення?

2-га, 3-тя, 4-та, 5-та, 6-та.

7 поправка. Є заперечення?

8-ма, 9-та.

10 поправка, є заперечення? Немає.

11-та. Є заперечення?

Роман Михайлович, читайте Регламент, будь ласка.

12 поправка. Є заперечення?

13 поправка. Є заперечення?

14-та. Є заперечення?

15-та, 16-та, 17-та, 18-та, 19-та, 20-та.

21-ша, 22-га, 23-тя, 24-та, 25-та, 26-та.

Шановні колеги, до якої поправки є...? Будь ласка, народний депутат Ключковський.

ІЗ ЗАЛУ. 86-та.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 86-та. У вас теж 86-та? Народний депутат Карпук, у вас до якої поправки? У всіх трьох до 86-ї. До інших поправок ще є...? Народний депутат Ляшко, у вас до якої поправки?

Мікрофон народного депутата Ляшко, будь ласка.

16:17:18

ЛЯШКО О.В.

Шановний Олександр Володимировичу! Ви завжди позиціонуєте себе прихильником регламентних норм. І, на щастя, саме так і є, що ви їх дотримуетесь. Ми от щойно розглядали перед цим цілий ряд законопроектів, де по кожній поправці ми їх обговорювали, голосували, підтримували, не підтримували. Тому я пропоную кожну поправку, незалежно від того, врахована вона комітетом чи не врахована, адже йдеться про дуже серйозний законопроект, який матиме суттєве значення на вплив на ситуацію, розглядати і голосувати в залі. Це буде правильно. І це буде відповідати нормам регламенту. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спеціально для Олега Валерійовича я тоді скажу, що я спеціально називав всі поправки і питав народних депутатів. Якщо бодай один депутат заперечував чи пропонував проголосувати. Таких пропозицій не було жодної. Коли я запитав, тоді по якій поправці є заперечення у депутатів, що піднімали руки, три народних депутати назвали одну поправку, номер 86. Так що прошу, будь ласка, народний депутат Матвієнко.

16:18:37

МАТВІЄНКО А.С.

Українська республіканська партія «Собор», блок «Наша Україна – Народна Самооборона». Шановні колеги! Поправка 86 говорить про те, що ми йдемо в колізію з законом про охорону культурної спадщини. Поскільки, у відповідності з цим законом, всі археологічні

Сесійна зала

Верховної Ради України

5 листопада 2009 року, 16:00

Веде засідання перший заступник

голови Верховної Ради України

О. В. ЛАВРИНОВИЧ

Олександр ЛАВРИНОВИЧ

Михайло КОСІВ

МУЗЕЙНИЦТВО

Анатолій МАТВІЄНКО

пам'ятки, в тому числі, які знаходяться під водою, в землі, є предметами державної власності і підлягають до віднесення до державної частини музейного фонду. В такий спосіб ми легалізуємо чорну археологію. Є пропозиція цю поправку не враховувати. А той, хто наполягає, ставити її на голосування. Тому що ми не можемо в такий спосіб стимулювати якісь процеси, абсолютно небажані в нашій державі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Ключковський, будь ласка.

16:19:29

КЛЮЧКОВСЬКИЙ Ю.Б.

Дякую. Юрій Ключковський, «Наша Україна». Ну, по-перше, я дійсно звертаю увагу на те, що ця поправка за своїм предметом не відноситься до питання регулювання музеїв, бо стосується археології. Існує український Закон «Про охорону археологічної спадщини». Дійсно, за цим законом всі археологічні знахідки належать до державної власності.

Поправка, яка запропонована, небезпечна ще і тим, що третя частина цієї нової статті пропонує легалізувати всупереч чинному закону такі археологічні знахідки, тобто зробити їх законними. Оскільки це не стосується предмета цього закону, то є пропозиція автору цієї поправки внести відповідний законопроект про внесення змін до Закону «Про захист археологічної спадщини», а не змішувати і не створювати колізії між двома законами з цього предмета.

Тому я пропоную відхилити цю поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Карпук, будь ласка.

16:20:35

КАРПУК В.Г.

Володимир Карпук, «Наша Україна», депутатська група «За Україну!».

Я погоджуюся з колегами, які щойно виступали щодо того, що це не є предметом розгляду Закону про музеї і музейну справу. Ці норми унормовані Законом «Про охорону культурної спадщини» (стаття 17 і стаття 18)

Збереження археологічних пам'яток приватними колекціонерами суперечить також статті 10 Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини, яка переглянута, яка ратифікована законом України від 10.12.2003 року номер 1369.

І дійсно, дуже багато є публікацій, дуже багато ми знаємо, якого розмаху набуває чорна археологія в Україні, і ми даємо тим самим, вводячи цю статтю 9 у законі, підготовленому до другого читання, легалізацію цих археологічних зібрань. Тому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершуйте, будь ласка.

КАРПУК В.Г. Тому пропоную проголосувати і не підтримувати статті 19, поправка номер 86 до цього закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Депутат Кармазін, будь ласка.

16:21:49

Юрій КАРМАЗІН. Небезпека цієї норми, про яку говорили (шановні народні депутати, я думаю, комітет погодиться), заключається ще й в тому, що реєстра-

цію цих предметів здійснюють якраз музеї. Тобто фактично вони будуть легалізувати ці речі. Тому давайте з хорошого закону викинемо цю норму і будемо голосувати в цілому, тому що цей закон псує, оця поправка, вона псує цей закон. Я пропоную, щоб поставили на голосування поправку 86. Я думаю, що за неї колеги не проголосують, тоді закон можна приймати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тепер, будь ласка, слово автору поправки – народному депутату Яворівському.

16:22:49

ЯВОРІВСЬКИЙ В.О.

Шановні колеги, ми справді в комітеті довго сперечалися довкола цієї поправки, вона викликає певні сумніви. Я тут зголошуюся з колегою Кармазіним, хоча ми йшли на це через те, що тут просто колосальне поле для зловживань. Ми самі розуміємо, що іноді ніхто не вижджає на місце, не робить... Але для того щоб взяти цю довідку, треба йти і платити певні кошти.

Давайте для того щоб ми не викинули і закон, а сьогодні у нас якась така поведінка тут, в сесійній залі є, давайте, я би попросив Михайла Васильовича, давайте ми вилучимо цю поправку. Ми її в іншому законопроекті, ми її потім обов'язково реалізуємо. Я думаю, що це варто було би зробити, інакше ми просто сьогодні втопимо цей закон, я боюся з цього приводу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Михайло Васильович, ваша точка зору.

КОСІВ М.В. Шановні колеги, ну раз автор, так би мовити, знімає свою поправку, то я ж з ним сперечатися не буду. Одначе я хочу вам сказати, що ми до цієї норми неминуче змушені будемо повернутися, коли будемо розглядати Закон про внесення змін до Закону про збереження культурної спадщини. Цей закон уже є, вже є порівняльна таблиця, він уже розданий вам. І там це буде розмова дуже серйозна, тому що, якщо ви думаете, що знявши однозначно оцю норму ми вирішимо усі проблеми чорної археології, то це зовсім не так. Повірте мені, чорна... Юрій Анатолійович, правильно, але чорна археологія у офіційній археології, як свідчить Рахункова палата, процвітає на повну силу, і ми її там змушені... і ми змушені будемо цю норму там враховувати, а зараз... Добре, в другому законі, а зараз для чистоти процедури давайте проголосуємо: або знімемо, або як ви вирішите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ставлю на голосування поправку номер 86. Прошу визначитися.

16:25:18

За – 110

Поправка не підтримана.

Без мотивів голосування. Я зараз питаю, до яких поправок ще є застереження чи є пропозиція, щоб їх проголосували на підтримку. Будь ласка, народний депутат Ляшко.

16:25:38

ЛЯШКО О.В.

Шановний Олександр Володимировичу! Шановні колеги! У мене є зауваження до поправки 38, вона врахована комітетом. Законопроектом пропону-

ється доповнити змінами частину 4 статті 7, а саме: земельні ділянки, на яких розміщені музеї, надаються їм на право постійного користування відповідно до Земельного кодексу. Але земельні відносини, що виникають при використанні надр, врегульовані Земельним кодексом, іншими нормативними актами, тому вважаю за необхідне залишити без змін існуючу редакцію частини 4 статті 7 Закону України «Про музеї та музейну справу». Дякую.

І до наступних поправок у мене так само будуть зауваження. До інших.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка номер 38 народних депутатів Яворівського і Дем'янчук ставиться на голосування. Прошу визначитися.

КОСІВ М.В. Я прошу підтримати цю поправку.

16:26:43

За – 151

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка не підтримана.

До яких іще поправок є застереження? Будь ласка, народний депутат Ляшко.

16:26:55

ЛЯШКО О.В.

Є застереження до поправки номер 45, яка теж врахована комітетом, щодо доповнення статті 13 Закону «Про музеї та музейну справу» новою частиною щодо визначення в державному та місцевих бюджетах видатків загального фонду бюджетів на забезпечення охорони музеїв і внесення їх до переліку захищених статей.

Зазначене питання регулюється спеціальним законодавством: з питань функціонування бюджетної системи. Тому статтею 55 Бюджетного кодексу визначено перелік видатків загального фонду, які є захищеними видатками Державного бюджету. До вищезазначеного списку видатків щодо забезпечення охорони музеїв не віднесено. Тому пропонується нову частину статті 13 вилучити. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас всі поправки враховані. Тому я прошу, щоб ми не сильно підкресливали, що враховано. Тому, якщо будуть застереження, будемо ставити на голосування.

Є пропозиція по 45 поправці. Поправка народних депутатів Яворівського, Косіва і Дем'янчук ставиться на голосування. Прошу визначитися.

КОСІВ М.В. А можна я ще?..

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви з 45-ї?

Я перепрошую, зніміть голосування. По 45 поправці народний депутат Ключковський, будь ласка.

16:28:12

КЛЮЧКОВСЬКИЙ Ю.Б.

Юрій Ключковський, «Наша Україна». Ну, мені здається, що колега Ляшко трошки перегинає палку і, мабуть не знає, що в результаті того, що сьогодні охорона музеїв, тобто охорона національної власності України не захищена, сьогодні знята охорона з музеїв – і вони вільні до розкрадання.

Тому мені здається, що не треба так жорстко протестувати. І я за-

кликаю підтримати цю поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. По 45-й народний депутат Карпук, будь ласка.

16:28:49

КАРПУК В.Г.

Володимир Карпук, депутатська група «За Україну!» Шановні колеги, я також закликаю підтримувати цю поправку, тому що величезні багатства нагромаджені в наших музеях. 458 музеїв, з них 17 національних. Тільки в Києві з 14 жовтня знята охорона з цих музеїв. І якщо ми залишимо без охорони, без фінансування цього, то, дійсно, ми втратимо дуже багато цінностей. Треба підтримати цю поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Михайло Васильович, ваші аргументи.

КОСІВ М.В. Я абсолютно погоджуюся з тим... Я не хочу лякати, але до нас в комітет, як і до Міністерства культури, надходять розпачливі листи, просто розпачливі, де безцінні скарби музейних цінностей не захищені. Тому що немає цієї норми правової і тому її треба залишити. (Шум у залі)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Народний депутат Мартинюк, будь ласка.

16:29:51

МАРТИНЮК А.І.

Дякую. Мартинюк, фракція комуністів.

Шановні колеги, я розумію Міністерство фінансів. Я розумію представника бюджетного комітету, але, вибачте, колишній совість треба мати? Ми повинні думати про завтрашній день, чи жити тільки сьогоднішнім бюджетом? Він вже закінчується, бюджетний рік, ви вже з кризи виходите...

Тому я пропоную підтримати обов'язково цю поправку, що музеї – наше досягнення, наше майбутнє повинно бути захищене. І я хотів би подивитися, хто цього не підтримає, ставте, будь ласка, на голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я ставлю на голосування поправку номер 45 народних депутатів Яворівського, Косіва і Дем'янчук, прошу визначитися.

16:30:55

За – 356

Поправка підтримана.

До яких поправок ще є зауваження? Будь ласка, народний депутат Ляшко.

16:31:07

ЛЯШКО О.В.

Олег Ляшко. Шановний Олександр Володимирович, щодо поправки, якою визнається музеями в першу чергу науково-дослідні заклади, а вже потім культурно-освітні, цю поправку треба узгодити з вимогами статті першої Закону України про наукову і науково-технічну діяльність, згідно з якою науково-дослідна установа – це юридична особа, не залежно від форм власності, для якої наукова, або науково-технічна діяльність є основною. Практично, жоден з музеїв України не відпо-

Олег ЛЯШКО

Юрій КЛЮЧКОВСЬКИЙ

Володимир КАРПУК

Адам МАРТИНЮК

МУЗЕЙНИЦТВО

Володимир ЯВОРИВСЬКИЙ

відає цим вимогам і запровадження цієї норми потребуватиме перепрофілювання її діяльності. За орієнтовними розрахунками Міністерства запровадження норми законопроекту щодо визначення музею науково-дослідним закладом потребуватиме додатково з державного бюджету понад 100 мільйонів гривень. Тому пропонується цю поправку поставити на голосування і не підтримувати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Володимир Олександрович, у вас по цій поправці? Будь ласка, мікрофон депутата Яворівського.

16:32:11

ЯВОРИВСЬКИЙ В.О.

Володимир Яворівський.

Я автор цієї поправки і Михайло Васильович. Я категорично не згоден із Ляшко для того, щоб переставляти. Наші музеї, в першу чергу, ведуть дослідницьку роботу. Це дуже важливо, ми не повинні їх перетворювати все просто у прохідний двір: зайшли, пішли і тому подібне. Це той випадок, хоча ми в одній фракції і однодумці, але я наполягаю на тому, щоби...

По-перше, не треба, Олександр Володимирович, не треба голосувати за це, це прийнято комітетом. Ну, немає тут... хтось виступає проти цього? Тоді я прошу поставити на голосування.

І друге, що я хотів би додати, щоб не повертатися, це поправка номер 40. Я просто хотів пояснити, щоб почули музейні працівники: ми вперше ввели норму, де музеї, скажімо, підприємства там, чи фабрики там чи шахти, вони не обов'язково повинні реєструватися у Києві, але вони можуть створюватися абсолютно вільно. Тобто розширили цю проблему. Я дуже хочу, щоб музейні працівники про це знали, що це не обов'язково реєструватися, скажімо, у Міністерстві...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Михайло Васильович.

КОСІВ М.В. Ну, колега Ляшко просто не знає, про що говорить, він не може на всьому розумітися. А справа у тому, що в цьому законі, пане Ляшко, є класифікація музеїв. Є музеї, які підведені під цей статус науково-дослідницьких установ, а є й культурно-освітні. А справа у тому, що в музеях багатьох є науково-методичні ради, які мають аспірантів, де захищають дисертації, де працюють доктори наук. Та знаменитий археолог, розумієте, Свенціцький, працював у музеї. Це ж професор, академік. Та багато... Я можу назвати десятки прикладів... (Шум у залі) Ну, а Яворницький? А Рибаків, зрештою? Ну, це ж...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, щодо поправки номер 9 є ще застереження чи необхідність аргументів на підтримку? По поправці номер 9.

Будь ласка, Ганна Миколаївна Герман.

16:34:38

ГЕРМАН Г.М.

Шановні колеги, кожен, хто час від часу буває не лише в кінотеатрах, а і в музеях, розуміє необхідність підтримання цієї поправки.

І я думаю, що фракція Партії регіонів повинна цю поправку підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ставлю на голосування поправку номер 9, внесену народним депутатом Косівим. Прошу визначитися.

16:35:17

За – 277

Поправка підтримана.

Ще по якій поправці, народний депутат Ляшко заперечує проти однієї з поправок.

16:35:29

ЛЯШКО О.В.

Шановний Олександр Володимировичу, не по одній, а ще по кількох. Зокрема, йдеться про поправку номер 16, де йдеться про аналогічну проблему. Я теж прошу розглянути і обговорити це питання. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка номер 16. Прошу, будь ласка, уважно подивитися, внесена народним депутатом Косівим. Яка стосується терміну «музейна справа», яка викладається, що це таке.

Ставлю на голосування, прошу визначитися.

16:36:18

За – 315

Поправка номер 16 підтримана.

Мікрофон народного депутата Ляшка.

16:36:27

ЛЯШКО О.В.

Шановний Олександр Володимировичу, також поправка 26, де я знову звертаю увагу, що при всій повазі до музеїв визнання їх науково-дослідним закладом, а уже потім культурно-освітнім, має узгоджуватися із Законом про наукову і науково-технічну діяльність, згідно з яким заклад, науково-технічна установа – це та, для якої наукова або науково-технічна діяльність є основною і становить понад 70 відсотків загальнорічного обсягу виконаних робіт. Практично жоден з музеїв України не відповідає цим вимогам і запровадження цієї норми потребуватиме перепрофілювання її діяльності, це ж очевидно. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Щодо поправки номер 26. Народний депутат Кармазін, будь ласка.

16:37:31

КАРМАЗІН Ю.А.

Шановний Олександр Володимирович, я хотів щодо своєї поправки 15, там редакція, яка врахована, написано «враховано», там визначення, а воно не зовсім враховано. Це 15 поправка Кармазіна. Я прошу, щоб пан Михайло зараз подивився. Я визначаю музейний предмет як культурну цінність, якість або особливі ознаки якої роблять необхідним для суспільства її збереження, вивчення та публічне представлення. Це якраз в дусі того, що ми зараз проголосували поправку Косіва. Тому проголосували ці поправки, треба зараз тоді змінити і врахувати повністю мою поправку 15, де яка дає зовсім інше визначення музейного предмета з огляду на те, що ми вже прийняли по музеям.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка номер

26 ставиться на голосування. Прошу визначитися.

16:38:36

За – 331

Поправка підтримана.

Мікрофон народного депутата Ляшка.

16:38:46

ЛЯШКО О.В.

Шановний Олександр Володимировичу, поправка номер 90. Пропонується абзаць восьмий в частині другій статті 28 Закону України «Про музеї та музейну справу» доповнити нормою (щодо надання працівникам музею допомоги на оздоровлення у розмірі посадового окладу). Запровадження зазначеної норми законопроекту призведе до суттєвого збільшення видаткової частини державного та місцевих бюджетів. Відповідно до статті 27 ініціатори законодавчої ініціативи мають додати пропозиції про видатки, які належить скоротити або пропозиції про джерела додаткових доходів для покриття збільшення цих видатків. Подібних розрахунків та обґрунтувань до вказаної поправки не подано. Тобто, кажучи своїми словами, ми збільшуємо витратну частину бюджету і не відповідаємо на запитання, де взяти гроші для того, щоб збільшити цю витратну частину. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Номер поправки ще назвіть?

ЛЯШКО О.В. Це поправка номер 90.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Номер 90. Щодо цієї поправки народний депутат Жебрівський, будь ласка.

16:39:56

ЖЕБРИВСЬКИЙ П.І.

Шановні колеги! Уже облагодував уряд бібліотекарів, вчителів, лікарів, бо вони приймають участь у виборчих комісіях, музейні працівники не приймають чого їх і вивнесли за дужки. Через це я просив би все-таки підтримати і вивіряти якраз соціальний статус як бібліотекарів, учителів, лікарів – це не менш значущі люди, музейні працівники, чим та категорія населення.

І я думаю, що то невелика сума грошей, і знайдемо для того, щоб все-таки підтримати і музейних працівників. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка номер 90 ставиться на голосування. Прошу визначитися.

КОСІВ М.В. Я прошу підтримати поправку Вікторії Дем'янчук.

16:40:52

За – 321

Поправка підтримана.

Все. Більше немає заперечень?

Є пропозиція ще, яка стосується поправки номер 15, яку комітет рекомендує врахувати в іншій поправці, будь ласка, я слово доповідачу – Михайло Васильович, в чому тут проблема.

КОСІВ М.В. Проблема полягає в тому, що Юрій Анатолійович дає характеристику музейному предмету як такої цінності, яка викликає необхідність для

наукового вивчення і публічного представлення. І тому, може справді у контексті того, що... і збереження того, що ми вже прийняли, воно звучатиме, так би мовити, більш доцільно. Я прошу погодитися з цим і підтримати цю поправку.

Прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Поправка номер 15 народного депутата Кармазіна ставиться на голосування. Прошу визначитися.

16:42:19

За – 327

Поправка підтримана.

Ще до інших поправок є застереження? Немає застережень.

А тепер я хочу сказати, хто сильно наполягав, щоб надати слово вже відсутньому заступнику міністра фінансів, відповідно до частин другої статті 34 Регламенту процедурно ми можемо прийняти рішення щодо того, щоб надати слово офіційно запрошеній особі на розгляд питання. Офіційно запрошена особа на розгляд цього питання – заступник міністра культури і туризму Яковина Микола Михайлович.

Ви бажаєте мати слово? Якщо так, процедурно ми маємо прийняти рішення? Є заперечення, щоб заступник міністра культури виступив? Немає заперечень? Прошу, будь ласка.

ЯКОВИНА М.М.

Я щиро дякую народним депутатам, усім Верховній Раді за ту однаковість в підтримці цього законопроекту, за винятком поправки номер 86, котра вносила колізії з рядом чинних актів, зараз пам'яткоохоронна справа і зокрема музейництво набуває певної стрункості і приведення у відповідність до європейських норм, а також до тих міжнародних зобов'язань України, конвенції яких ратифікувала Верховна Рада.

Дуже дякуємо, це розкриває нову перспективу для музейної сфери і розблокувало, зокрема, питання прийняття в державі музейної інструкції, яка й досі не поновлювалася ще з радянського часу. Дякую!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тобто, якщо я правильно зрозумів, уповноважений представник Кабінету Міністрів засвідчує, що він повністю підтримує ту редакцію, яка зараз народними депутатами опрацьована, це я свідомо для того, щоб почули ті, хто хотіли вносити інші зміни.

Ставлю на голосування проект Закону про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» (реєстраційний номер 3020). Прошу визначитися.

16:44:37

За – 364

Рішення прийнято.

Михайло Васильович, є можливість голосувати в цілому? Немає заперечень?

Я ставлю на голосування про прийняття в цілому як закон проект Закону про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу» (реєстраційний номер 3020). Прошу визначитися.

16:45:14

За – 375

Закон ухвалено.

МУЗЕЙНИЦТВО

Микола Яковина: «Маємо всі усвідомити, в оточенні яких музейних перлин живемо!»

Верховна Рада ухвалила в цілому Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про музеї та музейну справу». Наша розмова на цю тему із заступником міністра культури і туризму України Миколою ЯКОВИНОЮ

Розпочну зі спогадів. Мабуть сімнадцять літ тому групі молодих науковців під керівництвом тодішнього міністра культури академіка Івана Дзюби випало працювати над концепцією державної культурної політики. Було розглянуто по-

над півсотні визначень поняття «культура», серед яких найлаконічнішим виявилось: «культура – це все те, що не природа».

З цього приводу порівняю нашу культурну спадщину з найпоширенішим, так би мовити, «брендовим» символом України у світі – маю на увазі чорнозем, еталонний 9-метровий (завглибки!) зразок котрого зберігається з кінця XIX століття в одному з природничих музеїв Парижа.

І хоч, яку випадку з чорноземом, ще нема у світі узагальненого до стереотипу уявлення про жодне з явищ культурної спадщини України, дозволю собі отожнити цей унікальний паризький екс-

понат із багатством української культурної спадщини, яку ми популяризуємо в світі ще недостатньо активно. Приміром, під охороною держави маємо ж у десять разів більше пам'яток археології, ніж, скажімо, у сусідній Польщі чи Російській Федерації. Та така вже нам судилася доля, що до списку Всесвітньої культурної і природної спадщини спромоглися внести лише чотири номінації, тоді як північний сусід – у шість разів більше, а західний – утричі більше.

Україна – унікальна держава щодо розмаїття непересічних музейних збірок. У музеях зберігаються археологічні пам'ятки від палеоліту до часів Київської Русі. Найунікальніші серед них жіночі статуєтки, виготовлені понад 15 тисяч років первісним скульптором із кістки мамонта. Перлиною музейних експозицій є пам'ятки трипільської культури. Або згадаймо золоту пектораль скіфського царя, що зберігається в Музеї історичних коштовностей України. Вона об'їхала багато країн світу і стала візитівкою нашої держави.

– **Пане Миколо, ми маємо музеїв на душу населення в десять разів менше, ніж приміром, Франція, де на дев'ять тисяч громадян припадає один музейний заклад.**

– Та ми не бідні – у наших музеях та заповідниках зберігається 11 мільйонів 482 тисяч 937 експонатів! Однак експонуємо в кращому разі в основних провідних музеях лише 7–8 відсотків колекцій.

Серед пам'яток державної частини Музейного фонду України є унікальні твори живопису світового рівня. Наприклад, у музеї Волинської ікони зберігається єдина серед музейних колекцій пам'ятка іконопису домонгольського періоду – образ Холмської Божої Матері (XI–XII ст.).

Нині в Україні діє 478 державних і комунальних музеїв, у тому числі 110 філій та 918 відділів. Серед них 8 національних музейних закладів та 13 заповідників, які належать до сфери управління міністерства. Ще маємо державні, обласні та районні заклади. За профілями музеїв в Україні поділяються на історичні (134),

археологічні (7), краєзнавчі (164), природничі (4), літературні (47), мистецькі (75), етнографічні (9), технічні (2), галузеві (6) та інші (30). До речі, нове за формою власності – маємо в Україні вже дев'ять приватних музеїв.

Протягом минулого року до музеїв надійшло 217 тисяч 800 музейних предметів.

Щороку музеї та заповідники України відвідує понад 20 мільйонів осіб.

Наша музейна сфера – це національний скарб, з огляду на людський чинник, це тисячі фахівців унікальної компетенції, досвіду і навичок, завдяки самовідданій праці яких у музеях забезпечується надійний стан збереження музейних предметів, твориться неперервність духовних традицій, історичної пам'яті, естетичних ідеалів – всього, що становить код національного світовідчуття. У нас у музейній сфері працює 14 тисяч 461 особа, у тому числі 4 тисячі 883 наукових співробітників.

– **У вашій доповіді на нараді з питань реалізації проекту «Використання ядерних методів для опису та збереження артефактів культурної спадщини в Європейському регіоні» прозвучало, що тільки у семи національних музеях, які належать до міністерства культури і туризму, музейний фонд налічує майже два мільйони пам'яток. Назвіть, будь ласка, провідні заклади.**

– Це, насамперед, Національний музей історії України, фонди якого нараховують понад 800 тисяч унікальних пам'яток історії та культури з найдавніших часів до сьогодення.

Колекція Національного музею літератури України налічує 85 776 експонатів. Щороку музей відвідує близько 100 тисяч осіб. Це – майже 1,5 тисячі екскурсій, демонструється понад 60 виставок, читається 200 лекцій та організовується понад 100 масових заходів.

Національний художній музей заснований зусиллями української інтелігенції наприкінці XIX століття як перший загальнодоступний музей Києва. У ньому зберігається найбільш репрезен-

МУЗЕЙНИЦТВО

тативне зібрання вітчизняного образотворчого мистецтва в Україні та світі. Колекція нараховує близько 40 тисяч експонатів, серед яких шедеври українського живопису, скульптури і графіки.

У музеї зберігається одна з найкращих в Україні збірок іконопису, доба середньовіччя представлена класичними зразками XIV–XVI століть із західноукраїнських земель.

Непересічною за значенням є колекція українського барокового мистецтва. Одним із найбільших в Україні є музейне зібрання вельми популярних у XVIII–XIX століттях народних картин «Козак Мамай».

Заслугує на серйозну увагу і колекція графіки та скульптури XX століття.

У музейній колекції Національного музею Тараса Шевченка найповніше з усіх зібрань представлено малярський та графічний доробок Т.Г.Шевченка – понад сімсот оригіналів. У ній також зібрані всі прижиттєві видання літературних творів Поета, книги з особистої бібліотеки, художнє приладдя, рідкісні автографи, меморіальні речі, архівні матеріали та документи. Усе це становить унікальну музейну збірку, що налічує понад 34 тисячі одиниці зберігання основного фонду. Серед цінних експонатів – твори художників-сучасників Тараса Шевченка та видатних митців сучасності.

На сьогодні Національний музей імені Андрея Шептицького у Львові – це один із найзначніших осередків збереження, вивчення та популяризації надбань української духовно-мистецької культури.

Предметом особливої гордості є найбільша і найповніша в Україні та у світі збірка українського середньовічного сакрального мистецтва XII – XVIII століть. Музей володіє однією із найцінніших у Європі збірок пам'яток писемної культури XI – XVIII століть. Цінними є зібрання живопису, скульптури, графіки, народного мистецтва. Різномітно представлено сучасне українське мистецтво.

До числа найбільших музейних закладів належить і Львівська галерея мистецтв, яка кілька тижнів тому отримала статус національного закладу. У її фондах понад 60 тисяч музейних предметів. Тут у приміщеннях кільканадцяти пам'яток архітектури (включаючи палац Потоцьких у Львові, замки в Олеську, Золочеві, Підгірцях – всього 15 філіалів!) зібрано безцінні твори живопису, скульптури, ужиткового мистецтва, зокрема, меблі та гобелени.

– **І разом з тим музейна справа в Україні переживає**

складні часи. Нестабільність суспільства позначається на ставленні місцевих органів виконавчої влади до музеїв. Серед основних недоліків – слабкаматеріально-технічна база та недостатнє фінансування.

– Стан збереження пам'яток державної частини Музейного фонду України викликає стурбованість. За даними Держкомстату України 2008 року реставрації потребувало 948 тисяч 358 предметів. Реставровано – 10 743 одиниці.

Наведене свідчить про те, що пріоритетним напрямом музейної галузі має бути концентрація зусиль як музейників, так і зацікавлених органів виконавчої влади у справі збереження пам'яток державної частини Музейного фонду України.

Складовою успіху у збереженні названих пам'яток є рівень реставраційної справи, що включає, дослідження, консервацію, експертизу творів мистецтва, виконання хімічних, фізико-хімічних, оптико-фізичних, біологічних, кліматологічних досліджень тощо. А державну комісію з атестації художників-реставраторів у державі не збирали вже п'ять років! Хто завтра працюватиме з пам'ятками? Скільки талановитих реставраторів вже покинуло рідні пенати! І, до речі, на наших фахівців досі маємо попит у світі. А у рідній столиці Національний науково-дослідний реставраційний центр тулиться у пристосованих будь-як конюшнях знаменитих Терещенків. І до інших країн на реставрацію веземо цінні експонати (як торік прапор Мазепи до Кракова) тому, що бракує площ, нема де поставити хоч кілька столів не дуже більших за пінг-понгові стільниці.

І все ж музеї України та їхні колекції є невід'ємною частиною європейського та світового музейного процесу. Усе більше звернень щодо організації показів наших колекцій за кордоном. Світ відкриває нас, як не парадоксально це звучить. Інтеграція музейної справи України до світового музейного простору є одним із головних питань державної політики.

– **Ви згадали чинний Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 року, який розроблявся за вашої участі і який супроводжували тоді, як новий законопроект. Зупиніться, будь ласка, ще раз на тих змінах, які внесено до закону України «Про музеї та музейну справу».**

– Практичне застосування Закону України «Про музеї та музейну справу» засвідчило, що

деякі його положення морально застаріли і потребували уточнень та доповнень. Наразі оновлений закон, ухвалений 5 листопада Верховною Радою та поданий на підпис Президентові України, передбачає приведення вітчизняного музейництва у відповідність до європейських стандартів, упорядковує термінологію, відображає суттєві якісні зміни у видовій класифікації музейних закладів, створює нові можливості для поживлення діяльності із розширення послуг для відвідувачів музеїв.

Оновлений закон завдяки такому визначенню як-от «музей – науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини» дозволить музеям активніше провадити науково-дослідну роботу. Суттєві новели стосуються розширення можливостей музеїв щодо самостійної рекреаційної та господарської активності.

Досягненням цього акта є віднесення витрат на забезпечення охорони до переліку захищених статей видатків загального фонду державного та місцевого бюджетів.

На порядок зростає захищеність приміщень музеїв: «Вилучення приміщення музею, що є пам'яткою культурної спадщини, рішення про його вилучення приймається за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері культури і туризму». А також «музеям надається пріоритетне право на використання споруд, комплексів (ансамблів) та визначених місць, що є пам'ятками культурної спадщини».

Оновлені і суттєво доповнені статті закону щодо музейного фонду, шляхів його формування, обліку музейних предметів та предметів музейного значення, консервації і реставрації музейних предметів Музейного фонду України.

Завдяки цьому законі нарешті Міністерство культури і туризму завершить роботу над Інструкцією з обліку музейних предметів і музейних колекцій.

І ще не зайве навести посилення правового і соціального захисту працівників музеїв – відтепер вони матимуть право також на «допомогу на оздоровлення при наданні щорічної відпустки у розмірі посадового окладу, грошову винагороду за сумлінну працю та зразкове виконання трудових обов'язків, а також матеріальну допомогу для вирішення

соціально-побутових питань та доплату за вислугу років у розмірах та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України».

Значущість музейних колекцій України й інтерес світової спільноти до історії України саме через призму цих пам'яток уможливує реалізувати за межами України міжнародні виставкові проекти. Протягом останніх 5 років було проведено понад 100 закордонних виставок. Лише 2008 року музейні колекції демонструвалися у Казахстані, Польщі, Білорусії, Грузії, Російській Федерації, Німеччині, Італії, Великій Британії, Канаді.

– **Однак, мусимо визнати, що потенціал музейної сфери для суспільства розкрито лише фрагментарно. Є низка проблем.**

– До системних проблем музейної сфери належать: вдосконалення нормативно-правової бази, технічне переоснащення музеїв, забезпечення надійної охорони, вдосконалення системи музейного менеджменту, впровадження електронного обліку музейних предметів, модернізація експозицій, розвиток освітньої діяльності у музеях.

Успішне і своєчасне розв'язання згаданих проблем потребує залучення значних фінансових і адміністративних ресурсів, отже, у цій ситуації вкрай необхідно діяти узгоджено. На жаль, є випадки, коли проблеми окремо взятого музею заступають бачення музейної сфери у цілому. Збалансувати наші можливості і зусилля ми зможемо лише за умови системного підходу, який має втілюватися у створення концепції національної музейної політики – це та робота, яка передбачає залучення інтелектуального потенціалу українських музеїв і яка у підсумку, сподіваємося, об'єднає музейне середовище.

В основу Концепції національної політики варто покласти ідею «живого музею». Нам необхідно змінити ставлення до музеїв суспільства і передусім найбільш активної його частини; подолати у підсумку образ музею як «території неспішності», «складу старовини», «кладовища мистецтва». Варто вже сформулювати цей образ як привабливе і комфортне місце для самоосвіти, творчого спілкування і родинного дозвілля.

Музейний простір має стати лабораторією нових можливостей, теренами суспільного внутрішнього діалогу. І діалогу по лнії: Україна – Світ. Адже музеї як скарбниці культури існують лише заради майбутніх поколінь.

реклама

М Е Р Е Ж А К І Н О Т Е А Т Р І В

ОДЕСА-КІНО

www.KinoOdessa.com

Лугова 12, ТРЦ "Караван". Бронювання - (044) 495-17-70. Автовідповідач - (044) 495-17-71
 Пл. Перемоги 3, поверх 4, ТРК "Україна". Бронювання - (044) 496-15-11. Автовідповідач - (044) 496-15-51
 Бульв. Перова 36, ТРЦ "Квадрат". Бронювання - (044) 538-17-70. Автовідповідач - (044) 538-17-71

Сутінки.Сага.Новолуння.

Жанр: жах, триллер, фентезі, мелодрама, драма
 Режисер: Кріс Вайц
 У ролях: Крістен Стюарт, Крістіна Ястрембська, Роберт Паттінсон, Біллі Берк та ін.

Закохатися у вампіра — страшно і романтично. Але втратити коханого, що вирішив ціною розриву відносин, врятувати свою дівчину від вампірів — родичів — це взагалі нестерпно. Бела Свон болісно переживає зникнення Едварда і безуспішно шукає забуття в дружбі з хлопцем-індійцем. Вона навіть не підозрює, що він також ще один вампір, набагато жорстокіший чим аристократи-вампіри.

з 19.11.09

Планета 51

Жанр: фентезі, комедія, пригоди, сімейний, мультфільм
 Режисер: Хорхе Бланко
 У ролях: Дуетин "Скала" Джонсон, Джессіка Білл, Гарі Олдман

Корабель NASA терпить крах на одній з віддалених планет галактики. Пілот корабля встигає вчасно катапультиватися і залишається живий. Але мешканці планети зустрічають космонавта з великим побоюванням. Інопланетним аборигенам красивий, високий хлопець здається дивним і потворним прибульцем з небаченої ними цивілізації. Корабель полагодити неможливо. Що ж, треба налагоджувати контакт!

з 26.11.09

Законослухняний громадянин

Жанр: драма, триллер
 Режисер: Ф. Гері Грей
 У ролях: Джерард Батлер, Джеймі Фокс, Брюс МакГіл, Колм Міні, Леслі Бібб

В будинок інженера Шелтона - вірного чоловіка і батька, вриваються люди з бейсбольними бітами, вбивають дочку і гвалтують дружину. За помилки слідства одного із вбивць відпускають на волю. Через десять років інженер, жорстоко розчарований в системі судочинства, почне свою відплату, - сівши у в'язницю і звідти, незрозумілим для правосуддя чином, почне вершити розправу.

з 19.11.09

Молода Вікторія

Жанр: Драма
 Режисер: Жан-Марк Валее
 У ролях: Руперт Френд, Міранда Річардсон, Джим Бродбент, Емілі Блант

Фільм оповідає про перші роки правління королеви Вікторії і її тривалий роман з принцом Альбертом. Екранізація історії життя англійської королеви представлена красиво, вишукано, легко. Хоч фільм і не відповідає реальним історичним подіям, він вийшов просто прекрасним. Дивитися картину одне задоволення, легко без напруги.

з 26.11.09

14 грудня

НП "УКРАЇНА" початок о 19 00
 Телезйомка. Фонограма мінус один.

ОРГАНІЗАТОР
ART-MUSIC
 PRODUCTION
 www.art-music.com.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ
 ІНТЕРНЕТ-ПОРТАЛ

ukr.net
 це - мій інтернет!

РАДІО
Шарманка

МЕДІА-ПАРТНЕР

українська
культура

ЛУЧШИЕ ПЕСНИ ГОДА

Кращі пісні року*

БУДУТЬ ВСІ ЗІРКИ...

ВЕДУЧІ:

БОРИС МОІСЕЄВ АНАСТАСІЯ ЗАВОРОТНЮК ВОЛОДИМИР ЯРЕМЕНКО

режисери шоу: Борис Моїсеєв та Жанна Бадоева ЗАМОВЛЕННЯ КВИТКІВ ТА ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ СПОНСОРІВ **(063) 233-52-77**

Організатор залишає за собою право змінювати та доповнювати склад артистів

реклама

Польський Інститут у Києві
 Національна спілка композиторів України
 Харківський державний університет мистецтв ім. І.П. Котляревського
 Донецька державна музична академія імені С.С. Прокоф'єва
 Тернопільське обласне державне музичне училище ім. С.А. Крушельницької

Польський Інститут Київ

КОНЦЕРТНИЙ ТУР
3/5 - "КОРОТКИЙ МЕТР"
 у музиці молодих композиторів України і Польщі

Ensemble Nostris Temporis

28.11.2009
СУБОТА
ХАРКІВ
 Концертна зала Харківського державного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського (вул. Костомарівська, 11/13)
18:00

01.12.2009
ВІТРОК
ДОНЕЦЬК
 Концертна зала Донецької державної музичної академії ім. С.С. Прокоф'єва (вул. Архана, 44)
16:00

29.11.2009
НЕДІЛЯ
КИЇВ
 Концертна зала Національної спілки композиторів України (вул. Покровська, 32)
14:00

03.12.2009
ЧЕТВЕР
ТЕРНОПІЛЬ
 Концертна зала Тернопільського обласного державного музичного училища ім. С.А. Крушельницької (вул. М. Палади, 4)
16:00

Склад виконавців:
 Сергій Вілка (флейта), Максим Коломієць (гобой),
 Орест Смовж (скрипка), Ольга Жукова (віолончель),
 Олексій Шмурак (фортепіано).
 Арт-директор - Максим Коломієць

Прозвучать твори
 Максима Коломієця, Марії Олійник,
 Богдана Сегіна, Олени Серової,
 Олексія Шмурака (Україна),
 Кароля Непельського,
 Томаша Якуба Опалки,
 Павла Пшежанського,
 Даріуша Шибильського,
 Катажина Швед (Польща)

Інформація: Польський інститут у Києві
 (+380 44) 255 0304
 www.polski.kiev.ua
 Координатор проекту - Богдан Сегін
 066 741 96 96

НА ВСІ КОНЦЕРТИ ВХІД ВІЛЬНИЙ

Organizatori: Інститут Рідкість в культурних практиках, Посольство Індії в Україні, Індійський театр "Пандіт", UFINDARTS

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
 НАЦІОНАЛЬНА ОПЕРА УКРАЇНИ ім. Т. Г. Шевченка

Із Індії з любов'ю
"Чарівні струни"
 Амджад Алі Кхан
 (майстер гри на сароді)

Амаан Алі Кхан (сарод) Ааян Алі Кхан (сарод)

8 грудня о 19:00
 Вул. Володимирська, 50

Участь беруть: Танмой Бос (табла), Мітхілеш Кумар Джха (табла)

Спонсори: ULTRA TEST Incredible India

Головний інформаційний партнер: КУЛЬТУРА КИЇВ

Інформаційні партнери: Music, VЕNЬ, 2000, ГЛАВРЕД, business-ukraine, ПРОФІЛЬ, VIP, WHAT'S ON

Квитки продаються у касі театру ім. МТК
 Телефони для довідок: каси 279-11-69, адміністратор 234-71-65, організатори 093 678-46-32; http://www.opera.com.ua, e-mail: pakabata@mail.ru

Культурний центр "Кінотеатр "Київ"

otpbank, РІХТЕР ГЕДЕОН представляють:

ЗА ПІДТРИМКИ ПОСОЛЬСТВА УГОРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В УКРАЇНІ та MAGYAR FILMUNIO

25-30 листопада

ФЕСТИВАЛЬ СУЧАСНОГО УГОРСЬКОГО КІНО

«НОЄВ КОВЧЕГ»
 «РОДИЧІ»
 «ГИКАВКА»
 «ДОВГИЙ ВІКЕНД В ПЕШТІ І БУДІ»
 «6:3»

Автовідповідач: 251-21-99, 521-30-12 Бронювання квитків: 234-73-81 Довідка: 234-33-80
 вул. Червоноармійська, 19 Площа Льва Толстого www.kievkino.com.ua

АНТРЕСОЛЬ

Арт-кафе "Антресоль"

Київ, бул. Т. Шевченка, 2
 телефон: (044) 235-83-47

www.babuin.ua

ITALIAN ROASTED COFFEE MOSCAFFЕ CAFFЕ TORRATO ALL'ITALIANA

СОДІЯ КИЇВСКА

МУЗЕЙНИЦТВО

«Музей – Україні всій краса...»

Відкриття виставки
«Духовні скарби
Придніпров'я»

Валентина БЕКЕТОВА,
заступник директора музею
з наукової роботи

Так охарактеризував
обласний музей імені О. Поля
Володимир Гіляровський в листі
1905 року до Дмитра Яворницького

Цим він висловив пошану директорів музею, який приділяв багато уваги вивченню історії Запорозького війська, збиранню козацьких реліквій, матеріалів із археології та етнографії Наддніпрянського краю. Справді, Дмитро Яворницький, отримавши 1902 року посаду директора місцевого музею, гідно продовжив музейну справу, започатковану ще в середині XIX століття катеринославським губернатором Андрієм Фаброю.

Працівники Дніпропетровського історичного музею імені Дмитра Яворницького в цілому схвально ставляться до прийнятих Верховною Радою змін і доповнень до Закону України «Про музей та музейну справу».

Нарешті, законодавці належно оцінили наукові дослідження, які здійснюють працівники музеїв України, визначивши музеї як науково-дослідні заклади. Важливою статтею закону є обов'язкове бюджетне фінансування охорони музейних скарбів. Але не зовсім зрозуміло, чому депутати відхилили факт виділення земельних ділянок музеям у довічне користування, про що йдеться у Земельному законодавстві.

Як тепер бути музеям, котрі вже зробили відповідне відведення землі, закріпили її за собою? На наш погляд, внесення депутатами цієї поправки до закону є неприпустимою помилкою, адже будь-хто може зазіхати на земельні ділянки, призначені для наукових досліджень,

охорони пам'яток, туристичної, рекреаційної діяльності тощо.

Дніпропетровський історичний музей імені Дмитра Яворницького, який фактично складається із шести закладів, що висвітлюють найрізноманітніші сторінки з історії краю з найдавніших часів до сьогодні, відсвяткувавши у жовтні своє 160-ліття, нині планує нові наукові дослідження і різноманітні заходи.

Це археологічні та етнографічні експедиції обстеження пам'яток і сільських районів Дніпропетровської області, розробка понад 80 наукових тем із краєзнавства та музеєзнавства – вивчення архівів, музейних зібрань, комплектування фондів, створення наукових каталогів колекцій музейних предметів (хрестів, рушників, одягу, геральдичних та нумізматичних пам'яток, фото- та документальних матеріалів), підготовка до видання музейної збірки листів Яворницького, створення нових експозицій та проведення реєкспозицій для вдосконалення стаціонарної експозиції (зали №№ 2, 3, 4, 8, музей історії самоврядування), організація й проведення фондів колекційних виставок (козацьких реліквій, історичного портретного живопису, церковного одягу, народних картин «Козак Мамай», літературознавчих колекцій тощо). У планах участь у читаннях, присвячених 155-річчю від дня народження Яворницького.

До цієї дати також передбачається експонування низки виставок, зокрема «Дмитро Яворницький – музеєзнавець», «Карти України XV–XX століть». У травні 2010 року проведемо традиційне музейне свято просто неба «Чисті джерела», а у вересні на майданчику біля музею – свято «Гончарне коло», протягом року відбуватимуться нічні музейні сеанси, ярмарки народних умільців тощо.

ДНІПРОПЕТРОВСЬК

МУЗЕЙНИЦТВО

Біле золото Полісся

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

У художній галереї Мистецького арсеналу ЗАТ «АТЗТ «Коростенський фарфор» представляє свої вироби. Виставка присвячена 105-й річниці від дня заснування заводу Тимофієм Пржибильським

КОРОСТЕНЬ

Поряд із новенькими слоненятами композиції «Сімейне благополуччя», мавпочками в окулярах, скульптурними творами «Наталка Полтавка», «Енеїда», «Черевички», «Танці народів світу» – чорнильниця із засохлим по краях чорнилом, котрим сам пан Пржибильський підписував угоди про із європейцями. Коростенський фарфор відтоді славився як в Україні, так і в Європі.

– Нашу порцеляну замовляють із Литви, Естонії, Франції. У 90-х почалося вироблення скульптурок для паломницьких місць, а саме з фігурки Діви Марії, котру замовили французи. Сьогодні це одна з найпопулярніших статуєток у Люрді.

В колекції маємо тарілки з підписами визначних діячів України, – розповідає Людмила Махарадзе, заступник голови правління ЗАТ «АТЗТ «Коростенський фарфор».

Пані Людмила люб'язно погодилася провести екскурсію.

– Кожен виріб – це індивідуальний та неповторний предмет, плід довгої та кропіткої роботи майстра, що своїм умінням перетворює благородний матеріал на художній витвір найвищого рівня, – починає вона свою оповідь. – Уперше світовий загал побачив наш фарфор на міжнародній виставці в Брюсселі. Відтоді підприємство постійно експонує власну продукцію на міжнародних ярмарках у Познані, Дамаску, Брно, Загребі, Лейпцигу, Салоніках, Франкфурті-на-Майні. Художня порцеляна відзначена понад 200 вітчизняними та міжнародними нагородами.

– **Пані Людмילו, давайте зупинимося на іменах, які прославили підприємство на весь світ.**

– Це, передовсім, художники Валентина Трегубова, Ангеліна Жданова, Наталія Галушко-Аксьоненко, Ніна Пилипчук, Олександра Шевченко, Раїса Дмитрук, Галина Демчук, Сергій Іващенко. Приміром, заслужений діяч мистецтв Валентина Трегубова віддала підприємству 40 років, починала свій творчий шлях як скульптор, потім очолила художню лабораторію. Вона забезпечує виробництво неповторними формами, малюнками та зразками. Чайний сервіз форми «Конвалія», кавові «Серпанок» та «Мокко», набір салатників та багато інших виробів відомої художниці набули такої популярності, що про коростенську порцеляну заговорили як про достойного конкурента продукції ризького та ломоносовського заводів. До речі, ручний живопис по порцеляні – процес кропіткий та дорогий, таким посудом у минулому користувалися лише представники королівських династій та багатих аристократичних сімей.

– **Цікаво, в яких колекціях, музеях зберігаються порцелянові вироби вашого підприємства?**

– 1904 року на Коростенському порцеляновому заводі створили музей. Збиралась музейна колекція протягом століття й налічує сьогодні близько 20 тисяч предметів. Окремі експонати стали окрасою 25 найбільших музеїв України та світу. Поціновувачами та володарями деяких витворів є глави держав, представники дипломатичного корпусу, відомі мистецтвознавці та колекціонери.

Коростенський фарфор користується попитом як в Україні, так і в Європі

МУЗЕЙНИЦТВО

ОДИН-ЄДИНИЙ у світі

Віолетта ДУБОВИК

Ознайомившись із матеріалами про музеї України у тижневику «КіЖ», згадала про музей сплаву лісу. Шкода, що не всі знають, у якому мальовничому куточку України він знаходиться

У Національному природничому парку «Синевир» напівзруйнований музей відвідують переважно іноземці: поляки, словаки, румуни, німці, чехи. Навідується і українці, але те, що я побачила, вразило до глибини душі. Після повені повністю зруйновано основну споруду. Лишилося кілька кімнат.

Екскурсовод із боєм розповідав про збережений національний одяг, показав макети: ціпрованки – це проста гідротехнічна споруда, яка використовувалась для зміцнення берегів у небезпечних для сплаву місцях; риз – дерев'яні жолоби, які служили для спуску дерева з лісосіки на відстань до шести кілометрів; табла – зв'язана деревина для сплаву лісу одним плотом, штабель на портоші; різарні, зроблені майстрами.

Гребля побудована у XIX столітті за проектом інженера Клаузе. Вона використовувалась на стрімкому потоці річки Ріки. Вирубаний ліс у навколишніх горах сплавили за допомогою риз, тафлів та лотків до водозбірника, що утворився внаслідок перекриття річки греблею.

На водозбірнику ліс формувався у бокори, які пропускали через центральні ворота – флудер. Бічні ворота – форвасер – служили для підтримання рівня води у річці під час сплаву. Гребля використовувалась до 1945 року. У 1973-му вона стала музейним об'єктом, а 1982 року на її основі створено цілий музейний комплекс просто неба. У 1991 році проведена остання реекспозиція.

Музей має свою історію, а майбутнє залежить від нас, точніше від керівників, які дбають про історичні місця. У буклетах інформацію про музей не знайдеш, дорогу вкажуть лише мешканці Синевиру й охоче розкажуть про все, що лишилося у спадок від старших людей. Пані Марія згадала, як ще малою бачила на власні очі сплав лісу. Це було справжнє свято, видовище. З навколишніх сіл збирались на березі Ріки і з захопленням спостерігали за вправними і мужніми сплавниками.

На Закарпатті живуть мужні, хоробрі і сильні люди. Багато відваги потрібно, щоб стати на пліт, який несе бурхлива ріка. Такий вид праці дуже небезпечний, він потребував обачності й неабияких умінь.

Особливо мене вразила палка любов міжгір'ян до свого краю, шанобливе ставлення до історичних місць. Вони сповнені віри в краще майбутнє і, не соромлячись, просять допомоги, просять врятувати музей. Адже музей сплаву лісу – єдиний у світі!

Влада повинна відновити історичний комплекс для нас, для майбутніх українців. Кажуть же, що той, хто не оберігає пам'ять про своє минуле, не вартий і майбутнього.

ЗАКАРПАТТЯ

Як легко втрачаємо те, що маємо...
Ось у такому стані перебуває
єдиний у світі
музей сплаву лісу

МУЗЕЙНИЦТВО

Перша грамплатівка³³

75 років тому світ побачила перша грамплатівка на 33 оберти за хвилину

Тільки-но з'явилися вінілові платівки, як одразу стали невід'ємною частиною життя людей. За ними ставали в чергу, обмінювалися та будь-що намагалися дістати дефіцитні. Без грамплатівки не обходилася жодна вечірка чи навіть звичайний домашній відпочинок.

Тепер вони, як і грамофони, – модне ретро, яким прикрашають кав'ярні, рідше – домашні інтер'єри. У Чернівецькому краєзнавчому музеї збереглося добрих три сотні грамплатівок – від 30-х до 80-х років минулого століття. Серед цінних – записи буковинських виконавців. Щоправда, послухати їх тут немає на чому. Старовинні грамофони, хоч і красуються у виставкових залах та фондах, а відремонтувати нікому.

Знавці кажуть, що платівки ще не набули тієї ціни, яка б мала бути. В середньому одна стара коштує 5–10 гривень. А ось нові – 10–12 доларів, каже діджей Тимур. Хто-хто, а він – один із небагатьох – знає вартість таких речей, адже саме вінілові платівки використовує на наймодніших вечірках.

Така музика – чи не єдина сфера, яка ще дає надію на життя вініловим платівкам. У побуті їх, може, й використовували б частіше, але для них майже не збереглося музичних приладів у робочому стані.

Леся ВОРОНЮК,
Чернівецька область

ЧЕРНІВЦІ

Невідоме про відоме

КНІВ

Батьком звукозапису вважають Томаса Едісона – саме він 1877 року за допомогою воскового фоновалика записав першу в світі фонограму

Через десять років німецький інженер Берлінер зробив звуконосієм цинковий диск, покритий тонким шаром воску, і винайшов апарат для відтворення з нього звуку – грамофон. Із таких дисків можна було робити матриці і масово виготовляти платівки.

Щоправда, були вони односторонні й недовговічні: слухати їх можна було лише п'ять-шість разів. Тільки на початку ХХ століття винайшли довгограючі платівки, які зберігали звучання багато років.

На перших грамплатівках були лише порядковий номер та, звичайно ж, імена виконавців.

А коли тиражі вінілових кружалець почали стрімко зростати довелось позначати на них рік та місце випуску. 1907 року француз

Гільон Кеммлер запропонував удосконалити грамофон, а саме: розмістити рупор усередині корпусу апарата. Таку конструкцію почали називати патефоном.

Піонерами грамзапису на теренах України були львів'яни. Вони ще у 1904–1905 роках увічнили своїх кумирів (приміром, Соломію Крушельницьку), проте використовували для цього англійські платівки.

Перша ж фабрика, на якій не лише записували, а й виготовляли українські платівки, почала працювати в Києві 1911 року. Заснував її чеський підприємець Генріх Індрижешек і назвав «Екстрафоном». Київські, одеські, харківські артисти та відомі гастролери залюбки співпрацювали з цією фабрикою грамзапису.

До речі, щоб ліпше було читати ту інформацію, що містилася на пластикових кружальцях, до них запаковували спеціальні кольорові окуляри. Їх можна приміряти у Київському музеї грамплатівок.

МУЗЕЙНИЦТВО

...і англійський грамофон

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Десять років тому у Києві з'явився перший в Україні музей грамплатівок та старовинних музичних інструментів. Борис Гмиря, Іван Козловський, Майкл Джексон, Адріано Челентано...

Цей список можна продовжити досить далеко. Тут є платівки із записами найвідоміших хорів та театральних груп, композиторів зі світовими іменами. Отож, ви не знаєте, що робити зі старими платівками, яких витіснили касети та компакт-диски?

– Приносьте їх до нашого музею! – з таким проханням час від часу звертається при нагоді через засоби масової інформації Віра Тимошенко, президент міжнародного благодійного фонду «Духовна спадщина» та директор музею.

– Ідея створення музею виникла випадково, – розповідає пані Віра. – Ми переїжджали на нову квартиру і не знали, куди подіти велику колекцію платівок. Спочатку я їх вирішила ви-

нести на смітник, але син запропонував організувати музей. І ось 1999 року, саме до сторіччя українського грамзапису, наш благодійний фонд відкрив Музей грамплатівок та старовинних музичних інструментів, який розмістився на Хрещатику, 48.

Спочатку колекцію поповнювали родичі та знайомі. А згодом і випадкові люди, які чули про музей, почали приносити платівки. Якось зателефонував колекціонер Андрій Цюпа й повідомив, що хоче подарувати кілька платівок. З'ясувалося, що оте його «кілька» ледве вмістилося у шести величезних коробках.

А то якось один дідусь зайшов перевірити, чи потрапили його раритети за призначенням, а не попрямували на базар... До речі, саме з-поміж подарованих ним платівок виявилася унікальна медична енциклопедія: на 35 пластмасових кружальцях записано цикл лекцій з лікування загальних хвороб.

Сьогодні в музеї налічується понад шість тисяч різноманітних платівок, є колекція старовинних грамофонів. Серед них навіть англійський, якому понад сто років. Привезли його з Арабських Еміратів. А унікальний він тим, що й досі працює. Після війни, коли люди не мали достатньо грошей, але було велике бажання слухати музику, конструювали саморобні апарати. Ще один різновид, що є в музеї, – це грамофони-валізи.

Зберігаються тут навіть записи голосів Леніна та Сталіна. А знахідкою для мистецтвознавців та дослідників українського театру є збережені на вінілових дисках записи уривків п'єс у виконанні корифеїв дореволюційного театру – Садовського та Кропивницького.

Поціновувачів фольклористики не залишить байдужими платівка, де зібрано кілька народних пісень та дум. Що в цьому особливого? А те, що це точна реставрація записів, зроблених 1908 року на фонографі, ініціатором яких була Леся Українка. До речі, на цій же платівці записаний і голос поетеси.

Є в колекції музею і записи відомого угорського піаніста Ференца Ліста, який ще на початку минулого століття дав кілька концертів у Києві в Контрактовому домі та в залі університету.

Нині у музеї планують реставрувати і перевидати на компакт-дисках майже всі історичні звукові реліквії, які тут зберігаються.

МУЗЕЙНИЦТВО

Військова розвідка проти військового музею

Віктор ТРИГУБ,
головний редактор журналу
«Музеї України»

На жаль, цей матеріал стане сенсацією. Найближчими днями про це напишуть газети, покаже телебачення. Мовчати не можна

Автор без лапок, з гірким гумором розповідає про трагікомічну ситуацію...

У державі не так багато музеїв, якими можна пишатися. Центральний музей Збройних сил України (ЦМ ЗСУ) – один із них. Розташований в центрі Києва, у Будинку офіцерів. Має кілька філій в регіонах. Преса із задоволенням пише про музей у Балаклаві, ракетних військ під Первомайськом...

Свого часу в регіонах виникали проблеми, які музейникам, за підтримки журналістів, удалось успішно вирішити. ЦМ ЗСУ є візитівкою армії, щодня приймаючи відвідувачів. Здається, все добре. Але знаходяться люди, які...

В структурі Міністерства оборони України діє дуже секретний підрозділ – Головне управління розвідки (ГУР). Саме воно вирішило, що у Центрального музею ЗСУ дуже багато зайвих квадратних метрів. Ймовірно, донесли резиденти.

Нам стало відомо про існування страшенно таємного документа – подання начальника ГУР МО України на ім'я т.в.о. міністра оборони В. Іващенка з проханням передати розвідці десь 300 метрів площі музею. Мотив: на Рибальському острові, де сидять шпигуни, побудували транспортну розв'язку. І це заважає службі – шумно. Печерський гуркіт у Кріпосному провулку, де знаходиться музей, тихіший, а головне – благородніший...

Як таке сусідство позначиться на роботі публічного закладу, про це штірліці, мабуть, не подумали. Охорона, секретність... У професі-

оналів старої школи відразу виникло кілька специфічних запитань. Поруч із музеєм посольство Китаю, офіс ООН... Пояснення потрібні?

Вже не кажемо про те, що відразу постане проблема зберігання музейних фондів. Доведеться шукати спеціалізоване приміщення. За найскромнішими підрахунками, воно обійдеться мільйонів у десять... Усі розуміють, що апетит приходить під час їжі. Таких сусідів лише впусти. І про музей залишаться хіба що згадки...

Ситуація трагікомічна.

Поки що від офіційних коментарів у музеї відмовилися. За кавою співробітники говорять про ганебність таких намірів.

Щиро обурені ветерани Великої Вітчизняної війни, Радянської армії, Збройних сил України. Обговорюють можливість пікетування Міністерства оборони.

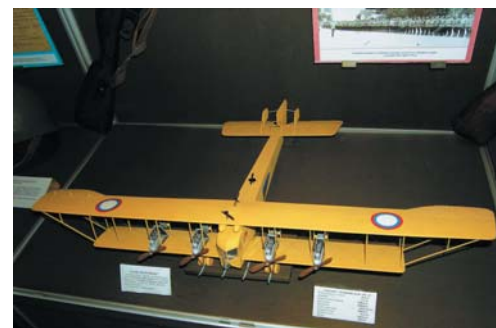
Стурбовані у Клубі друзів музею, почесним членом якого є Верховний Головнокомандувач, президент України.

Як нам удалось дізнатися, не в захопленні від ініціативи розвідників і в апараті Міноборони. Розуміють, що музей – храм військової історії, якому слід допомагати, а не нищити.

Журнал «Музеї України» офіційно звернеться до голови профільного Комітету Верховної Ради України А. Гриценка, народних депутатів, особисто до президента України з проханням спокійно розібратися у ситуації і врятувати Центрального музею Збройних сил від, як ми вважаємо, замаскованої рейдерської атаки ГУР.

Сподіваємося на підтримку колег журналістів. Укотре підтримаймо музейну справу!

Віримо, що ЦМ ЗСУ так і залишиться гордістю держави, візитною карткою армії. А не задвірками...

редактор рубрики
Анатолій СЕРИКОВ

спадщина

■ МУЗЕЙНИЙ РАРИТЕТ ЗНАЙШОВ ВЛАСНИКА

18 листопада ц. р. у Дніпропетровському історичному музеї імені Дмитра Яворницького відбулася презентація двотомового видання байок французького поета Жана де Лафонтена 200-річної давнини, втраченого під час Другої світової війни.

Приблизно місяць тому раритет спеціальною банделлю надіслала на ім'я директора Дніпропетровської міської бібліотеки мешканка міста Ерланген (Німеччина) пані Розмарі Бецнер. Посилку супроводив лист такого змісту: «Шановні пані та панове! Ці дві красиві старі книги – збірки байок Жана де Лафонтена належать Вашій бібліотеці. Мій батько у 1942 році провів кілька місяців у Дніпропетровську як цивільна особа. І він вивіз до Німеччини ці книги. Я вважаю своїм завданням повернути їх Вашій бібліотеці».

Співробітники бібліотеки, дослідивши видання, з'ясували, що воно має стосунок до Дніпропетровського історичного музею імені Дмитра Яворницького. Свого часу книги належали сину одного з фундаторів музею Олександра Поля – Борису Полю (про що свідчать книжкові знаки – штампи та екслібри) і були передані до музейної бібліотеки родиною Полів. Зважаючи на це, керівництво Центральної міської бібліотеки передало раритет законному власнику.

■ УНІКАЛЬНУ КОЛЕКЦІЮ ОТРИМАВ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ

4 грудня у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького відбудеться урочиста презентація «Збірки Галини Горюн-Левицької – дару пам'яті Мирона мистця», яку передала Україні в особі згаданого музею вдова знаного українського художника Мирона Левицького, колекціонерка мистецьких творів, громадянка Канади українського походження Галина Горюн-Левицька.

У прес-службі Національного музею у Львові повідомили, що унікальна колекція складається із 77 мистецьких творів Мирона Левицького та ще 42 робіт відомих українських художників ХХ століття, які працювали в різних мистецьких течіях, напрямках і техніках: Олекси Грищенка, Любослава Гуцалюка, Едварда Козака, Михайла Кмітя, Василя і Миколи Кричевських, Василя Хмелюка.

Колекціонерка формувала збірку за певним принципом, збираючи твори тих художників, чі імена були вилучені з історії українського мистецтва.

Повертати – гарна прикмета

Ганна УСТЕНКО

10 років праці, півмільйона пам'яток історії та культури, повернутих до України, 145 музеїв, збагачених цінними експонатами – про роботу Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України є що розповісти

Голову Держслужби Юрія Савчука часто запитують, скільки коштує та чи інша реліквія, яку вдалося повернути до культурної скарбниці України. Відповіді на ці питання він як спеціаліст, звісно, знає. Але чи доцільно говорити про гроші, коли йдеться про фрагменти фресок Михайлівського Золотоверхого собору XII століття чи безцінні рукописи Тараса Шевченка, які зберігалися в Українській вільній академії наук у США, і ось, нарешті, 2007 року були повернуті на батьківщину?

Сфера діяльності Держслужби надзвичайно широка, один з головних її напрямів – саме повернення культурних цінностей до України. Задля цього держслужба постійно співпрацює з урядами країн світу, з українською діаспорою – американською, російською, австрійською, швейцарською... 148 одиниць образотворчого мистецтва були передані з Боліварської Республіки Венесуела. Тоді, 2004 року, Галина Кричевська де Лінде передала до українських музеїв художню спадщину своєї родини. У лютому 2009-го колекцію, яка оцінюється в один мільйон доларів, подарувала канадійка Галина Горюн-Левицька. Якщо зауважити, що у річний держбюджет України на поповнення культурної спадщини закладається близько мільйона гривень, то можна оцінити роль такого надбання.

Майже кінопригода сталася при передачі новоствореному Батуриному музею шаблі Кирила Розумовського. Юрій Савчук пригадує, що відчував себе тоді мушкетером, який має встигнути доправити підвіски королеві. Нащадок гетьмана України, Григорій, дізнавшись про створення музею, виявив бажання передати культурній установі старовинну шаблю,

яку близько 250 років зберігала його родина. Три дні на все – у рекордні строки підготовано документи, здійснено потрібні юридичні процедури і забезпечено транспортування реліквії. 10-річчя установа теж хоче відзначити у рамках робочого процесу.

– 25 січня в «Українському домі» ми відкриємо виставку, на якій кожен зможе ознайомитися з найціннішими пам'ятками культури, які були повернуті до України. Масштабна експозиція складатиметься з творів образотворчого мистецтва (роботи Олекси Грищенка, Василя Хмелюка та багатьох інших), речей, пов'язаних з видатними українцями (Тарасом Шевченком, Лесею Українкою, Володимиром Винниченком), – розповідає про підготовку Юрій Савчук.

Крім того, до ювілею вийде книга – перший публічний звіт про роботу Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України. Тут будуть подані відомості про всі найважливіші пам'ятки, повернуті в Україну за час роботи організації. Книга стане цікавою не тільки знавцям цієї галузі, а й кожному українцю, котрий пишається історією своєї країни.

Третя акція, яка готується до 10-річчя – каталог культурних цінностей, втрачених нашими державними музеями за 1999–

2009 роки. Цифри тут, на жаль, невтішні – у виданні фігуруватиме 1000 експонатів. Та є надія, що завдяки такому каталогу, який поширюватиметься не тільки в Україні, а й за кордоном, деякі з цих пам'яток вдасться повернути на батьківщину.

Роботу з повернення до України викрадених культурних цінностей Держслужба веде постійно. Яскравим прикладом стало повернення конфіскованих італійськими карабінерами археологічних предметів, історично та культурно пов'язаних з нашою державою.

Ті культурні цінності, які повернути до України неможливо, бо вони перебувають за кордоном на законних підставах, держслужба теж не оминає увагою. Займається їхнім «віртуальним» поверненням шляхом вивчення, проведення міжнародних виставок, семінарів. Серед таких заходів останніх років можна назвати низку публікацій, присвячених гетьманським клейнодам та особистим речам Богдана Хмельницького в музеях Європи. І, звичайно, виставку, яка торік восени відкрилася за присутності президента України та шведської королівської родини у Національному музеї історії України. Складалася експозиція з унікальних експонатів часів Гетьманщини, що зберігаються в українських і шведських музеях.

Але, звісно, на цьому шляху є і свої камені спотикання. Один з них – недосконалість українського законодавства щодо переміщення пам'яток культури.

– Ми ратуємо за безоплатне ввезення пам'яток культури до України. Така практика існує у провідних країнах світу. В Україні ж людина, яка ввозить твір мистецтва, повинна заплатити 20% від його вартості. Це дуже шкодить поверненню реліквії до нашої держави. Навіть якщо пам'ятка ввозиться не до приватної колекції, а до державного музею, то перш ніж звільнити її від податку потрібно пройти через надзвичайно довгу бюрократичну процедуру, – зауважує Юрій Савчук.

– Крім того, – додає заступник голови Державної служби Світлана Шкляр, – складна ситуація із здійсненням контролю за вивезенням та ввезенням культурних цінностей на кордоні. Наші мистецтвознавці працюють тільки на дев'яти пунктах митного пропуску. Головна мета, якої Держслужба хоче досягти, – удосконалити систему державного управління у цій галузі. Тоді духовна скарбниця нашої держави стане ще багатшою.

Працівники Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України – Світлана Шкляр, Юрій Савчук і Павло Білаш

редактор рубрики
Наталія ЗІНЧЕНКО

музика

■ АВТЕНТИКА І НЕ ТІЛЬКИ

У Національному палаці «Україна» 27 листопада – концерт Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки під керівництвом Героя України, народного артиста України Анатолія Авдієвського.

Шанувальники народного мелосу зможуть побачити на сцені усі творчі групи – хорову, оркестрову і танцювальну. І, безперечно, почують як нові твори, так і заспівані ще із легендарним засновником славетного колективу – Григорієм Верьовкою. Скажімо, пісню «Жито, мати», яка досить давно не виконувалася. Окрім автентичного співу, під час концерту пролунають твори класиків та сучасних українських композиторів. Відкриється він, до речі, величною «Молитвою про Україну» Миколи Лисенка.

До 200-річчя Гоголя артисти поставили власний варіант «Ночі перед Різдом» з колядками, зокрема зі славнозвісною «Добрий вечір тобі, пане-господарю». Глядачів потішать і вокально-хореографічними композиціями, зокрема «Чого верба плаче» – власною інтерпретацією хору імені Верьовки відомої постановки Павла Вірського.

У ексклюзивному інтерв'ю «КіЖ» керівник хору Анатолій Авдієвський зазначив:

– Саме пісня зберегла Україну в лоні українства. Сьогодні спів народного хору теж має бути автентичним. Адже саме автентика є найціннішою для слухачів та навіть для наукового світу. Щоб зберегти народні духовні джерела, впродовж багатьох років наші хористи збирали й записували пісні у різних селах по всій Україні. Тож співаємо, зберігаючи інтонації, народну манеру співу, що передавалися в Україні з роду в рід. Є в нашому репертуарі й козацькі пісні, і навіть пісні кубанських козаків, які зберегли і козацький дух, і тугу за Україною. Зараз ми частково оновили колектив. Тож у концерті, що відбудеться, разом із уславленими майстрами на сцену вийдуть і молоді виконавці. Низку пісень хор заспіває із загою. Націю потрібно привчати до власної культури!

Наталія ЗІНЧЕНКО

■ ДРУГЕ ПОБАЧЕННЯ З ЄВРОБАЧЕННЯМ

Грип дитячому Євробаченню-2009 – не перешкода. Незважаючи на істерію, що її намагалися здійснити окремі українські політики, 16 листопада прем'єр-міністр України Юлія Тимошенко відкрила у Києві пісенний конкурс.

У сьомому за рахунком дитячому Євробаченню у Києві взяли участь хлопчики й дівчата з 13 країн, зокрема Швеції, Росії, Вірменії, Грузії, Нідерландів, Кіпру, Мальти, Бельгії, Білорусі. Україну представляв переможець національного відбіркового туру Андронік Алексанян із Хмельницької області. Фінальний концерт конкурсу відбувся 21 листопада на сцені київського Палацу спорту. Нагадаємо: 2005 року завдяки перемозі Руслани Лижичко у столиці України проходив фінал «дорослого» Євробачення.

Музична терапія від «Піккардійської терції»

Наталія ЗІНЧЕНКО

Ані епідемія грипу, ані футбольний матч із Грецією не вплинули на кількість шанувальників «Піккардійської терції», які вже за півгодини до концерту почали збиратися біля столичного Міжнародного центру культури і мистецтв, колишнього Жовтневого палацу, щоб послухати програму своїх улюбленців «Усе тобі»

Та про слухачів попіклувалися самі піккардійці. Зі Львова вони привезли дві тисячі масок, аби їхні прихильники почувалися в безпеці. Щоправда, протигрипозні засоби одягли на обличчя лише кілька чоловік. Інші прийшли «з відкритими забралами», як по-жартував при мені молодий хлопець, за вимовою схоже – львів'янин. Навіть немовлят принесли, аби ті долучалися до хорошої музики. «Господи! – сплеснула руками якась жінка, побачивши такого незвичного слухача. Та відразу посміхнулася. – Хоча, чому б ні? Якщо від чуми прихожани ховалися в церкві, то від грипу, безперечно, врятує висока музика піккардійців».

Лідер гурту Володимир Якимець назвав власний концерт музичною терапією. Авжеж, правда: добрі емоції, які несе «піккардійська» музика, додають доброї настрою, отже, підтримують імунітет і через те, так би мовити, навіть лікують! У залі під час виступу панувала атмосфера суцільної доброзичливості і любові. Музиканти, відчувши підтримку, з кожним твором додавали собі і шанувальникам експресії. Ті у відповідь бурхливими оплесками зустрічали відомі хіти, підспівували й підтанцювали. Особливо

схвально старі й молоді сприймали рок-н-рол: просто не могли всидіти на місці!

До речі, до концерту у Києві знаменитий секстет тимчасово став... октетом. А-капелу доповнили знані львівські джазмени: перкусіоніст Іван Вощина та ударник Ігор «Марцефал» Лесько. Разом і подарували слухачам випробувані часом хіти та пісні з останнього альбому «Етюд». Не обійшлося й без прем'єр. До сторіччя Богдана-Ігоря Антонича «Піккардійська терція» поклала на музику його поезію. Славко Нудик оформив у ритми джаз-вальсу вірш «На вітер» зі збірки «Три перстені».

У перервах між виступами фани задавували музикантів квітами. Та найбільше Володимира Якимця та К° розчулило дівча у вишиваній сорочці, яке вийшло на сцену з букетиком і вручило кожному учасникові гурту по квіточці, не оминувши й барабанщика та перкусіоніста.

А от львівське земляцтво у Києві, яке святкувало своє десятиріччя, винесло на сцену цілий кошик квітів. Його представник ще й нагадав, що створено товариство саме завдяки «Піккардійській терції». У відповідь музиканти подарува-

ли землякам-ювілярам пісню про місто Лева...

Акапельний спів шанувальники теж почували. Вокальна формація заспівала «Сад ангельських пісень». Прозвучали й твори середньовіччя, які вокалісти виконували ще студентами Львівського державного музичного училища імені С. Людкевича на початку 1990-х років. Зокрема, старовинний кант. Твір триголосний, хлопці ж проспівали його в подвійному форматі.

Були й жартівливі пародії, іноземні шлягери... Публіка шаленіла. Підспівувала, бо ці пісні вже давно вивчили всі.

Чи не найбільше оплесків зірвав соліст гурту Андрій Капрал, продемонструвавши можливість свого голосу при виконанні творів із джазовими інтонаціями. Зала зірвалася з місць і вітала музикантів стоячи. Навіть коли ті пішли зі сцени, шанувальники не вгавали, кілька разів повертали улюбленців. Довелося вокальній формаци «Піккардійська терція» пообіцяти, що на Маланку вони знову повернуться до Києва.

Колядувати...

Фото Юрія ШКОДИ

Нані Брегвадзе у грудні співатиме в «Україні»

Нею захоплювалися Леонід Утьосов і Шарль Азнавур. Белла Ахмадуліна, почувши, як вона співає старовинний романс «Калитка» на вірші Будищева, написала «Романс про романс». А ви любите Нані Брегвадзе? Тоді чекайте: менш ніж за місяць жінка-легенда знову заспіває у Києві. Та ще й з дочкою...

Нані Брегвадзе – народна артистка СРСР, народна артистка Грузії, лауреат Державної премії Грузії, почесний громадя-

нин міст Тбілісі та Беналмадена (Іспанія), володар грузинського ордена «Пошана». Ще студенткою вона співала в тбіліському державному оркестрі «Реро» Грузинської державної філармонії. Потім 15 років була солісткою в ансамблі «Орера». Взагалі, у родині Брегвадзе всі співали. Прабабуся та рідна тітка Нані були професійними вокалістками, мама, її п'ятеро сестер та брат працювали в ансамблі.

Виступ Нані Брегвадзе у Києві перенесли на 19 грудня. Що ж, почекаємо. До речі, співачка прибуде до столиці разом із донькою Екою (Єкатериною)

– вдвох і «відпрацюють» концерт у Національному палаці мистецтв «Україна».

Щоправда, в афішах немає імені Еки. Донька Нані Брегвадзе дуже популярна в Грузії, багато гастролює і записується, а ось у світі її мало хто знає. Дівчина рано вийшла заміж і мало уваги приділяла кар'єрі. А ось онука Наталя (маємо надію, що наступного разу почувемо ще й її) нині натхненно займається вокалом. Можливо, стане такою ж популярною, як і бабуся. Недарма ж кажуть, що талант передається через покоління...

музика

■ І ЧУЖОМУ НАВЧАЄМОСЬ,
І СВОГО НЕ ЦУРАЄМОСЬ

13 листопада в конференц-залі посольства США в Україні відбулася прес-конференція учасників програми «Менеджмент діяльності виконавців класичної музики». Одинадцять музичних менеджерів з трьох областей України – Київської, Житомирської та Чернігівської – з 1 до 22 жовтня стажувались у Філадельфії, Харісбургу та Нью-Йорку.

Ідейною натхненницею програми стала радник міністра культури і туризму України Ірена Стецур. Її проект був реалізований Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та PH International (директор представництва в Україні – Іванна Рїїд).

Як сказала в режимі телемосту координатор програми в США, віце-президент Міжнародного центру відвідувачів Філадельфії Енн Стоффер, за 20 років роботи вона вперше приймала групу такого високого професійно-інтелектуального рівня. Українці зустрілися з керівниками понад 30 організацій, які представляли концертні зали, учбові заклади, артистичні агенції, ЗМІ, виконавські колективи, державні управління у сфері культури і мистецтва, юридичні компанії, творчі спілки, благодійні фонди тощо, відвідали численні концерти.

Проаналізувавши здобутий досвід, кожний учасник програми мав розробити план дій для впровадження в Україні.

«У нас дуже різні культури, але уявлення щодо якості виконання музики однакові. Тому було чому навчитися і є що використати» (Олена Передерій, PR-директор Державного камерного ансамблю «Київські солісти»).

«У США мистецтво і бізнес рухаються зустрічно. Меценатство й благодійництво – іміджева справа. Стан академічної культури – показник розвитку регіону, штату й країни в цілому. Ось що варто запозичити!» (Олександр Горностай, генеральний директор Національного симфонічного оркестру України).

«Зараз важко застосувати більшість форм діяльності американського менеджменту класичної музики в Україні, оскільки дуже вже велика різниця між американським і українським законодавством» (Іван Небесний, директор Центру музичної інформації України).

«Творчий розвиток людини – невід’ємна складова рівня культури нації. На жаль, у нас вона майже втрачена, а там, де ще збереглася, існує “усупереч”, а не “завдяки”. Прийняття закону про меценатство, надання податкових пільг тим, хто підтримує мистецтво, освіту, – єдиний шлях нашого виживання» (Ірина Полстянкина, виконавчий директор Міжнародного благодійного фонду конкурсу імені Володимира Горовиця).

Набувши досвіду, однодумці вирішили створити в Україні асоціацію менеджерів сфери культури для організації у державі цивілізованого арт-ринку, формування суспільного визнання благодійної діяльності як соціально відповідального бізнесу, просування освітніх проектів тощо.

Ольга ГОЛИНСЬКА

Учасники програми стажування. Філадельфія (США)

У діалогах із Гайдном...

Юлія Ніколаєвська

Міжнародний фестиваль «Харківські асамблеї», який протягом двох тижнів проходив під девізом «Гайдн і Котляревський: мистецтво оптимізму», здивував багатьох

Оптимістичним став початок форуму, коли ротарі-клуби «Нью-Йорк-Рейхсвальд» і «Мрія-Харків» подарували Харківському державному університету мистецтв імені Івана Котляревського (ХДУМ) і Молодіжному академічному симфонічному оркестру «Слобожанський» чотири валторни. Невдовзі відбулася й презентація роялів і піаніно компанії Steinway&Sons.

Фестиваль об’єднав музикантів із України і гостей, які, всупереч кризі, приїхали з різних куточків світу. Серед них – Карен Радкліф (сопрано) та Майкл Белл (фортепіано) з Великої Британії, Уте Клемм (скрипка) та Фрідеман Раземталер (альт) із Німеччини, Клаудіо Арімані (флейта) з Іспанії, Віктор Кулешов (скрипка) із Санкт-Петербурга.

Як завжди, у заходах взяли участь митці, чие життя пов’язане з Харковом: солістка Співочої капели Санкт-Петербурга Людмила Сиденко (меццо-сопрано), Євген Сквородников (фортепіано, Канада), заслужений артист Росії, професор Московської консерваторії Ігор Котляревський (фортепіано).

Під час концертів звучала музика Йозефа Гайдна, зокрема його камерно-інструментальні твори. Великий інтерес викликали концерти учнів педагогів ХДУМ – заслуженого діяча мистецтв України, професора Людмили Цуркан (сольний спів) і професора Олени Шелкановцевої (віолончель). Особливе враження справили на публіку «Сім слів Спасителя на Хресті» у виконанні «Академії старовинної музики» (художній керівник – народна артистка Ро-

сії Тетяна Грінденко), концерт пам’яті композитора Віталія Губаренка (в минулому – харків’янина), творчий вечір народного артиста України, композитора Володимира Птушкіна.

Виступи першої виконавиці губаренківської моноопери «Ніжність» Валентини Соколик (Німеччина) і виконавиці романсів Володимира Птушкіна народної артистки України Тетяни Веркіної взагалі викликали сльози на очах слухачів.

Оркестрові концерти фестивалю теж були досить різноманітними. В інтерпретаціях оркестру «Слобожанський», Молодіжного симфонічного оркестру Луганського коледжу культури і мистецтв, симфонічного оркестру Харківської філармонії, камерного оркестру ХДУМ і блискучих диригентів – заслужених діячів мистецтв України Шаліко Палтаджяна, Сурена Кочаряна, Юрія Янка (Харків), Сергія Йовси (Луганськ), Антоніо Лізаррагі (Мексика–Австрія), Бурхардта Рем-

пе (Німеччина) – прозвучали як найвідоміші симфонії (№ 103, 104, 39) і концерти (солісти – Марія Бондаренко, Ганна Сагалова, фортепіано), так і менш знайомі твори великого Гайдна – симфонія № 65, концерт для труби (соліст – Костянтин Барішев, Санкт-Петербург), флейтовий і віолончельний концерти (солісти – заслужений артист України Аркадій Войнов, флейта; Олексій Шадрін, віолончель).

Програму заключного концерту склали «Оксфордська» симфонія № 92, віолончельний концерт (соліст – народний артист Росії Ігор Гавриш) і грандіозна «Nelson-messe». Камерний хор Харківської філармонії та хор ХДУМ (художній керівник – Андрій Сиротенко), молодіжний оркестр «Слобожанський», яким диригував Крістофер Гейфордт (Велика Британія), надали фіналу форуму особливої переконливості.

На знімку диригент Крістофер Гейфордт

... і Котляревським

У рамках «Харківських асамблеї» було показано дві вистави університетського учбового театру «5-й поверх», які за тематикою доповнювали багатоголосся фестивальної програми

Вистава-драма «Йоганна, жінка Хусова» за твором Лесі Українки у вирішенні Любові Шульги нагадала фреску, що ожила. Аскетичний стиль постановки, в якій органічно лунали стародавні хорали, режисер підкреслила світловими плямами й кольоровими сплесками у деталях костюмів.

Виконавиця головної ролі Ганна Сподирева викликала

оплески переконливістю показу духовного зростання особистості, сценічним втіленням ідеї екзистенційної причетності людини на страждання.

Вистава-політичний памфлет «Енеїда. Ми» за поемою Івана Котляревського в постановці заслуженої артистки України Оксани Стеценко (майстер кур-

су – Віталій Мащенко) виявилася безпосередньо пов’язаною з творчістю театрального «патрона» нинішнього фестивалю. Утім, ця робота привабила саме нехрестоматійним підходом до твору.

За формою – гра-тренінг для акторів, а за духом – пошук нових суспільних ідеалів, «Енеїда. Ми» уособила полеміку на тему життя і його призначення. «Плюсами» вистави стали ансамблева культура та яскраві індивідуальні образи Дідони (Євгенія Василенко), Аїда (Артем Сердюк), матері (Ірина Махновець).

Юлія КОВАЛЕНКО

На знімку «Йоганна, жінка Хусова»

редактор рубрики
Іван МАЛЮТА

державна мова

■ СПАДЩИНА ТИСЯЧОЛІТЬ

В. ПІШОВ НА ГУЛІ, А ПРИНІС ГУЛІ
У нашій абетці є Г і Г

Наближалась середина XVIII ст. Уже не стало Петра I, що запровадив нову громадянську абетку, а російські вчені ще не знають, як має вимовлятися літера кирилиці Г – глаголь, hlahol.

Цитую Б. А. Успенського («Первая русская грамматика на родном языке». М., Наука, 1975 г, стор. 84): «Татищев полагал, что в русском алфавите недостает буквы, соответствующей по звучанию латинской h... Между тем Аодуров, Тредиаковский, Каржавин и другие русские авторы, ориентируясь на книжное, а не на разговорное произношение, обычно настаивали на том, что у нас отсутствует буква, обозначающая взрывной (g), и предлагали в ряде случаев тот или иной способ обозначения этого звука».

В українській же мові є дві літери: Г і Г – дивись уже Словник Грінченка 1905 року. Фактом лишається, що наш народ протягом тисячоліть вимовляв Г як фарингальний Г, так само вимовлявся він у старослов'янській. І тільки у російській поступово перейшов у вибуховий г, Г.

Наведу цитату з Агатангела Кримського, який знався на цьому питанні досить добре: «Приголошний звук Г (тепер він у малоросів звучить як h, а у великоросів – як g) звучав у південноросів XI віку як звук протяжний, у жодному разі не як g. Костянтин Багрянородний X віку передавав Г в іменах Дніпрових порогів або через заму (себто через звук протяжний), або навіть через грецьку букву Х...» (А. Кримський. Твори. Том 3, стор. 262).

Називає імператор і нашу річку БОГ з тою самою «гамою». До речі, поляки наш Бог звуть Боh, а Західний – Bug через Г.

У широковідомих «Ізборниках Святослава» 1073 і 1076 років неодноразово вживається ХОДЪ замість ГОДЪ або КЪНИХЪЧИИ. Згадайте російську транскрипцію міста Гельсинки: Хельсинки.

Більше того, наше фарингальне або фрикативне Г в історичних пам'ятках буває таке ослаблене, що може пропускатися. Так, на чарі чернігівського князя Володимира Давидовича написано: ОСПОДАРА (початкове Г пропущено).

Так само вийшло у Анни Ярославни, коли вона, будучи королевою Франції, зробила надпис на псалтірі: ANA RЫNA замість AGNA REGINA (так би треба латиною). Значить, і вона вимовляла українське Г!

І, нарешті, найважливіший аргумент. Як відомо, у родовому відмінку однини прикметників російської мови пишеться –ОГО, –ЕГО, а вимовляється –АВА, –ЕВА: БЕЛАВА, СИНЕВА, КРАШАВА. Те ж саме у займенниках на –ЕГО: ЕВО, СВАЕВО, ТВАЕВО тощо.

Ф. Філін у книзі «Происхождение русского, украинского и белорусского языков» пише: «Русский литературный язык резко отличается в указанном окончании от других славянских языков, в том числе украинского и белорусского, имея форму –ВО (–ОВО, –ЕВО): ТОВО, БЕЛОВО, СИНЕВО/таво, бельва, син'ва/ и т.п.» (Стор. 411). І далі: «Самый ранний пример написания –ВО в письменности отмечен в московской грамоте великого князя Василия Дмитриевича около 1396 года: ВЕЛИКОВО НОВГОРОДА». (Стор. 413).

Отже, роблять вчені висновок, у цей час Г звучало і в Москві ще як українське Г. Якби воно звучало вибухово, як Г, воно б не перетворилося у –В–.

Ф. Філін називає цілком слушно форму –ОГО (на відміну від рос. –АВА) архаїчною. Так, для російської мови ця форма є архаїчною, для нашої – живою протягом тисячоліть.

Явище випадання придихового h, до речі, властиве всім мовам світу.

Чи не правда, дуже схоже на наше «осподаря»?

Олекса РІЗНИЧЕНКО

Не забуваймо кличну форму

Марія ВОЛОЩАК

Інколи просто вражає, наскільки цинічно діють в Україні ті сили, які прагнуть перешкодити повноцінному державному утвердженню країни, вивільненню українців від принизливого комплексу меншовартості, не допустити їхнього мовного відродження

Чому вже в незалежній Україні українська мова навіть у ранзі державної мусить, як і в найгірші часи чужоземного поневолення, боротися за своє виживання? Чому значна частина висококваліфікованої інтелігенції не володіє державною мовою і за способом, свідомістю, переконаннями і діяльністю не є національною елітою? Як повернути до рідної мови нові покоління українців?

Насамперед школи і вищі навчальні заклади мають переконати своїх вихованців, що не знати багатої мови українського народу – великий гріх, а володіти її духовним скарбом – справжнє щастя. А вже майже 80 відсотків норм культурної та моральної поведінки закладається в людині до п'яти-шестирічного віку, значає заслужений учитель України Петро Щербань. На період навчання в початковій школі припадає сім відсотків дій, навичок і звичок, які дитина бере з собою в майбутнє. На решту навчання і життя людини залишається лише 13 відсотків інформації про норми та правила поведінки, які визначатимуть рівень їх усвідомлення і проявів у процесі суспільного спілкування. Тому виховувати національну гордість і патріотизм потрібно в родині та дошкільній установі, у школі і вищому навчальному закладі, під час вивчення кожного предмета, а особливо мови та літератури, історії народу та його культури, традицій і звичаїв.

Тепер, коли ми відроджуємо українську мову для всіх, хто був від неї відлучений, треба відродити все, що було втраче-

не. Тому ігнорування кличного відмінка, – який називали кличною формою, дозволяли при звертанні замість нього вживати іменники у формі відмінка називного, – є, за словами відомого мовознавця Олександра Пономарева, свідченням неповаги до рідної мови. Всі борці за культуру рідної мови завжди обстоювали законні права цієї граматичної категорії, витіснення якої спричинило б зникнення ще однієї оригінальної, збереженої в віках риси. Наприклад, Максим Рильський писав: «Ще гірше стоїть справа з кличним відмінком. Мені, приміром, просто таки прикро читати, коли люди пишуть у звертанні «дорогий наш учитель», бо все моє українське ество тягне сказати «дорогий наш учителю».

У молитвах збережено кличний відмінок навіть у російській мові, яка взагалі його втратила: «Отче наш...» Форми кличного відмінка дуже давні. Вони засвідчені в народній творчості, у творах нашого письменства. Таку форму мають імена: Галу, Остапе, Катерино; назви людей: доню, батьку, сусідко, брате; назви тварин: коню, лисичко, вовче, півнику; назви явищ природи, предметів, які персоналізуються, тобто до них можна

«звертатися»: земле рідна, темний гаю, Дніпре широкий.

Часто запитують, що робити з паралельними формами кличного відмінка князю – княже та Олегу – Олеже. Слід запам'ятати, що кличний відмінок у літературній мові, як правило, має одну форму для певного іменника. Варіанти є або застарілими, або ще не зовсім засвоєними мовою неологізмами, або ж діалектними утвореннями. Щодо згаданих слів можна сказати таке: форми княже, Олеже давніші. У сучасній літературній мові нормативними є форми князю, Олегу. Проте форма Олеже (за зразком друже) дедалі активніше вживана в усному мовленні. Не виключено, що незабаром вона втратить відтінок застарілості й витіснить на другий план варіант Олегу, наголошує в навчальному посібнику «Культура слова» професор Олександр Пономарів.

Нещодавно почула по радіо, як журналіст двічі наголосив: «У чергах люди втрачали свідомість». Це невдалий переклад з російської. Правильно: «...люди неприпомніли». Не можна писати й казати: «виключення з правила» (треба – «виняток з правила»), «не можу виразити словами» («не знайду слів, не доберу слів, немає слів»), «відволікати увагу» («відвергати увагу»), «проект розглядався» («проект було розглянуто»), «економічна ситуація бажає бути кращою» («економічна ситуація залишає бажати кращого»), «запобігання масових безпорядків» («запобігання масовим безпорядкам»), «це чисто популістське рішення» («це суто популістське рішення»), «питання наступного характеру» («питання такого характеру»), «ввести в експлуатацію» («здати в експлуатацію»), «ввести в дію» («стати до ладу»), «при участі депутатів» («за участю депутатів»), «складати договір» («укладати договір»), «навчитися вести себе» («навчитися поводитися»), «наносити шкоду» («завдавати шкоди»), «мені кидається в очі» («мені спадає в очі»), «у виборчому бюлетені» («у виборчому бюлетені»), «звільнилася вакансія» («звільнилося місце»), «перетворювати в життя» («втілювати в життя»).

ТАК МИ ГОВОРИМО

Неправильно	Правильно
Бути на виду...	Бути на видноті...
Влада лише для виду впорядкувала...	Влада лише про людське око впорядкувала...
З виду випустили...	Випустили з уваги...
Море помирає у нас на виду...	Море помирає в нас на очах...
Видумка...	Вигадка...
Визволення з-під арешту...	Звільнення з-під арешту...
Виздоровлення...	Одужання...
Всіх без винятку команд...	Усіх без винятку команд...
Виключатель...	Вимикач...
Без будь-яких виключень...	Без жодних винятків...
Використання коштів не за призначенням...	Витрачання коштів не за призначенням...
Заходи щодо їх викорінення...	Заходи щодо їх викоренення...
Вилка...	Виделка...
Ставити у вину...	Ставити за провину...

Випадки боротьби...	Прояви боротьби...
Компенсація у випадку каліцтва...	Компенсація за каліцтво...
Виписка з листа...	Витяг з листа...
Дата виписки хворого...	Дата виписування хворого...
В грошовому вираженні...	У грошовому виразі...
Влучний вираз...	Влучний вислів...
Заходи підлягають невідкладному вирішенню...	Заходи підлягають невідкладному виконанню...
Вирішення стосунків...	З'ясування стосунків...
Щоб їхні вирішування були аргументовані...	Щоб їхні рішення були аргументовані...
Касова виручка...	Касовий виторг...
В ділянці лівого виска...	Зліва на скроні (у ділянці лівої скроні)...
Коло витоків цивілізації...	Коло (біля) джерел (початків) цивілізації...
Громадськість обурена	Громадськість обурена
бандитською виходкою...	бандитською вихваткою (вибриком)...
Вияснення всіх питань...	З'ясування всіх питань...
Відбиття життя у творі...	Зображення життя в творі...

редактор рубрики
Наталка БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ

література

■ ЗАПРОШУЄ... «ЗОНА»

Побачило світ 24 число часопису «Зона». Це громадсько-літературний часопис Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих, яке очолює Герой України Євген Пронюк.

Автори альманаху – люди, котрі зазнали переслідувань за часів радянської влади. І публікації мають відповідне спрямування. Це власне читиво для тих, хто жадає знати правду про злочини влади антихриста, як каралися безвинні люди у в'язницях та концтаборах. А втім – ліпше вдатися до короткого переказу свідчень бо-яд одного мучня.

Кажуть, що врятований у тяжкій ситуації «народився в сорочці». В такому разі Кирило Штанько мав би мати кілька таких «сорочок».

«Полювання на людину» – так називаються його спогади.

Кирило зростав у багатодітній сім'ї на Полтавщині. Батька розстріляли більшовики як колишнього петлюрівця, родину вигнали з хати серед зими. А його, іще неповнолітнього, кинули до сільської в'язниці, звідки після катувань зумів утекти. Працював у Маріуполі, поки не взяли зненацька на етап депортованих. У лиховісній тайзі, де будували залізницю, зважився на втечу. За сприятливих обставин опинився на роботі у Хабаровську, заодно навчався в авіашколі. Фотознімок цього зразкового учня вмістили у пресі, що спричинилося до впізнання й доносу та чергового арешту. Тамтешня тюрма відзначалася витонченим знущанням катів: під час допиту роздягали, намазували тіло присмаженим салом й опускали до підвалу з голодними щурами. На черговому етапі разом з іншими приреченими утікає з потягу.

Прилаштувався на роботу в якомусь бурятському поселенні. Наприкінці 1939-го – повістка з НКВС. Вирішив з'явитися із заготовленою «легендою». Наразі збагнув, що начальник знає про нього геть усе. Відчайдушно знервованій, виклав усе, що думає про більшовицьку владу. Але той на диво спокійно вислухав і перейшов на українську мову – виявився земляком, і повідомив, що має намір зарятувати його од розстрілу. Наступного дня Кирило отримав документи, які засвідчували, що він відбув термін покарання. А це давало підстави повернутися до рідного краю.

Будь-яка імперія неодмінно ув'язнює провідників поневоленних народів. Доказом цього – запроторення до підземного кам'яного «мішка» на Соловках Петра Калнишевського, останнього кошового Запорозької Січі, недавно канонізованого УПЦ Київського патріархату. Про його страдництво оповів журналіст і письменник Данило Кулиняк – новопризначений головний редактор «Зони».

Про подорож до колишніх соловецьких в'язниць радянської епохи йдеться у чималому есеї «Проца» Гриця Гайового. З ним перегукується і дослідження за архівно-кримінальною справою «Соловецький могікан» автора цих рядків.

Доводиться жалкувати, що часопис «Зона», публікації якого сприймаються як свідчення про злочини тоталітарної системи під криваво-червоними прапорами, за браком коштів виходить нерегулярно і не внесений до каталогу на передплату.

Іван МАЛЮТА

Той, що поєднав століття

Теодозія ЗАРІВНА

У Києві презентували збірку академіка Миколи Неврлого (Мікулаша Неврли) «Минуле й сучасне»

Це збірник слов'янознавчих праць обсягом у майже тисячу сторінок. На зустріч із автором, котрий приїхав на okazji з Братислави, прийшло багато шанувальників – славістів, перекладачів, літературознавців, письменників. 93-річний вчений дивував стрункою постановою, цікавою бесідою, бездоганною українською мовою.

Микола Неврлий – особистість уже легендарна. Він добре знав Олександра Олеся та його сина, Олега Ольжича; бачив Миколу Хвильового; сприяв появі закордонних видань «заборонених» в радянській Україні письменників; листувався з Володимиром Сосюрою, Миколою Бажаном, Святославом Гординським і багатьма іншими (список довгий і дуже поважний). А найголовніше – написав понад тисячу літературознавчих праць і видав 22 книги.

Шановний автор народився 15 листопада 1916 року у сім'ї чеха Ярослава Неврлого і львів'янки Марії Рудинської. Мати померла, коли хлопчику було всього два роки. Полтава, Куп'янськ, Харків – місця тимчасового проживання родини. Страхітливі сцени голодомору, котрі йому судилося бачити, запам'яталися назавжди. І лише батькова інтуїція врятувала родину від загибелі (ніхто б не помилював чеха у той час, це всі добре знали) – він вчасно емігрував на Захід.

Микола Ярославович навчався на славістиці Німецького університету у Празі та студіював українську мову в Українському вільному університеті. У 1941 році він у складі похідних груп ОУН виїжджав до окупованої України. Доля виявилася милосердною враз: молодому українському чехові пощастило повернутися до Праги і продовжити навчання. Неврлий стає доктором філософії і починає працювати у царині української літератури.

Його дисертація була присвячена творчості Івана Франка (цього року, до речі, вийшов окремий том праць дослідника у галузі франкознавства).

1951 року Микола Неврлий (так на український лад він завжди себе презентує) видає чеськомовну антологію української поезії. Згодом починає співпрацювати з українськими установами Чехословаччини і переїздить до Братислави.

Праці Миколи Неврлого публікувалися багатьма мовами: чеською, словацькою, угорською, німецькою та іншими. У збірнику, що його видав «Смолоскип», є статті, присвячені чесько- і словацько-українським зв'язкам, українській літературі двадцятих років, письменникам Закарпаття і Прип'їщини, друкуються надзвичайно цінні спогади і листи. Всі вони є знаками часу, безцінними документами,

часом жорсткими і несподіваними в оцінці відомих постатей.

Розумієш: література (як і життя, зрештою) дуже жорстока річ: скільки талантів загинуло через прикрі обставини. А скільки Микола Неврлий відвоював у зажерливого часу: книги Богдана Ігоря Антонича «Перстені молодості» та «Ранені дні» Дмитра Фальківського, які він упорядкував і видав, гучно це засвідчують. А ще нові погляди на так звану радянську літературу, зокрема на поезію Павла Тичини, Максима Рильського, Миколи Бажана, Володимира Сосюри. Його статті передавалися як самвидав із рук у руки, що після трагічних подій 1968 року в Чехословаччи-

ні швидко позбавило Неврлого посади та не зламало духу. Віряться, Бог тому й доточує йому віку, що справа нашого академіка світла і благородна.

Сьогодні доктор слов'янської філології, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка і НАН України Микола Ярославович Неврлий, як і раніше, сповнений планів. Він і далі пильно слідкує за сучасною українською літературою.

Якось я отримала листа, написаного дрібним акуратним і красивим почерком. А разом з листом і рецензію «Žena vo vojnovnej krútnave» на власний роман «Вербовая дощечка», видруковану словацькою мовою у журналі Slovenské pohľady. Тоді подумала – якщо хтось за сотні кілометрів не тільки прочитав книгу, а й відгукнувся на неї у такий не легкий для культури час, твоя безоплатна і, здавалось би, абсурдна праця отримує додатковий сенс.

Увступі до книги академік Іван Дзюба пише: «В особі Миколи Неврлого (Мікулаша Неврли) Україна має давнього доброго друга, українська література – невтомного і продуктивного дослідника, а європейська славістична наука – компетентного співучасника». Це дуже точне формулювання. Наша держава мала би відповідно пошанувати людину такого масштабу, яка сама є своєрідним багатимим знаком часу, signum temporis, за яким сучасники відчитують історію з багатьма її героями і драмами.

Фото Віктора ПЕНСЬКОГО

редактор рубрики
Алла ПІДЛУЖНА

театр

■ БЕРЛІНЬКА СТІНА – NET

14 листопада у Москві розпочався відомий фестиваль NET – «Новий європейський театр». Цього року акцію, яка триватиме до 27 листопада, присвячено 20-й річниці падіння Берлінської стіни. Безпосередньо з подією двадцятилітньої давнини, що визначила хід новітньої історії, пов'язана лише одна вистава програми – завершальний акорд NET'у. «Руммельпляц» Берлінського театру імені Максима Горького в постановці Арміна Петраса повертає глядачів у час, що передував виникненню символу роз'єднання Європи. Проте немає сумнівів: саме руйнація наочного символу тоталітаризму, яку зараз широко святкують не тільки в Німеччині, фактично уможливила появу всіх без винятку інших фестивалейних робіт, зокрема бельгійської постановки Яна Фабра «Орґія толерантності», «Гамлета» литовського режисера Оскараса Коршуноваса, «Великої війни» голландського театру Hotel Modern чи болгарсько-французького проекту Явора Гирдева «Калігула» за Альбером Камю.

Цього року в NET'і беруть участь й українці. На сцені Центру імені Всеволода Мейєрхольда впродовж двох днів свою виставу – вестерн за мотивами життя російської глибинки «Анна» за п'єсою сучасного драматурга Юрія Клавдієва – показуватиме Київський центр сучасного мистецтва «Дах» спільно з ГОГОЛЬFEST'ом. А в Палаці на Язусі 23 листопада пройде музичний перформанс Dreams of the Lost Road за участю гурту «ДахаБраха».

Сцена з вистав: «Анна» Центру «Дах»
«Орґія толерантності» Яна Фабра

■ ЧИ СКАЖЕ КИЇВ: «ВІРИМО?»

22 листопада у Києві розпочнуться гастролі Дніпропетровського театру «Вірино!». Першою в афіші – пронизлива вистава «Голодна кров», присвячена подіям 1932–1933 років. Керівник театру Володимир Петренко провів акцію «Лабораторія драматургії сучасної України», за результатами якої кращою було визнано «Голодну кров» Олени Бісик, Тетяни Волкової та Дарини Медведєвої. Також кияни побачать вистави «Чайка» Антона Чехова, «Дуже проста історія» Марії Ладі та «Тепленьке місце» Олександра Островського.

Надія СОКОЛЕНКО

Мистецтво бути собою

Алла ПІДЛУЖНА

У Національному театрі імені Івана Франка, підготувавши нову прем'єру, вирішили обійтися без скандалу

Ліричну комедію «Скандальна пригода містера Кетла та місіс Мун» поставили за п'єсою класика англійської літератури Джона Пристлі. Переклад зробив Сергій Борщевський. Як відомо, Пристлі писав романи, повісті, есе, видаючи по п'ять-шість книжок на рік. Окрім того, займався режисурою: керував двома лондонськими театрами. Темою багатьох його драматургічних творів є розвінчання руйнівної сили лицемірства, будь-якої фальші, неприродності, що знищує особистість. Саме п'єса «Небезпечний поворот» зробила англійця провідним драматургом.

Нову київську постановку «Скандальної пригоди містера Кетла та місіс Мун» здійснив Юрій Одинокій. Сценографію створив Андрій Александрович-Дочевський. Художник костюмів – Наталя Рудюк, а музику написав композитор Ігор Мамушев. Вистава стала бенефісом народного артиста України Володимира Нечепоренка.

Джордж Кетл – управитель єдиного в провінційному містечку банку. Одного дня, як завжди, крокуючи на свою престижну роботу, він несподівано вирішує зламати звичний хід подій. І замість нудного керівництва фінансами купляє фантастичну гру «Полювання в океані».

Розвісивши морських чудовиськ у своїй вітальні, герой Нечепоренка починає полювання. Знайомі завмирають від видовища: під шалену музику містер Кетл у підводній

масці, кумедно пересуваючись по підлозі в лапах, намагається влучити чи то в акулу, чи у восьминога... Поважний банкір вирішив бути самим собою і займатися тільки тим, що до вподоби? В цьому його несподівано підтримує місіс Мун (Поліна Лазова), дружина одного з впливових мешканців міста.

В неї, як виявляється, Джордж закоханий давно, та й вона відчуває до чоловіка неабияку прихильність. Тож удвох вони перемагають усі перепони представників міської громадськості, які лицемірно захищають звичний перебіг подій. Винагородою за потяг до внутрішньої свободи і сміливість впливати на обставини стає шанс на справжнє щастя...

Певно, дещо ідеалістичний розвиток подій, але ж усі ми прагнемо ідеалу. Може, хтось із глядачів теж зважиться на такий «скандальний» конфлікт із самим собою?..

Виконавець ролі містера Кетла – народний артист України Володимир Нечепоренко

ПРИНАГІДНО

У листопаді в колективі франківців, окрім Володимира Нечепоренка, свій день народження святкував ще один ювіляр – заступник генерального директора з організації глядача Іван Ожеван. Бажаємо творчого натхнення чудовим людям, які віддають своє життя мистецтву і щиро люблять рідний театр!

Гамлет: перезавантаження

Сім років поспіль у Харкові грають жолдаківську постановку «Гамлет. Сні». І от – нарешті! У «першій столиці» з'явилася ще одна версія славетної трагедії Шекспіра

За інтерпретацію класики взявся Ігор Ладенко, поставивши спектакль «Наш Гамлет» у Харківському творчому об'єднанні «Театр 19».

До «Нашого Гамлета» театр йшов три роки, ретельно вибудовуючи стосунки персонажів, продумуючи деталі і ... скорочуючи текст (хоча для постановки було взято переклад Бориса Пастернака).

Так, монолог Гамлета «Бути чи не бути» актором і співаком, колишнім лідером гурту «5nizza» Сергієм Бабкіним відігрується лише поглядами та жестами. Про що й насправді

говорити в наш час, коли слова девальвовані й часто-густо слугують лише ризиком для злочинних намірів?.. Істерично велелевним у «Нашому Гамлеті» лишився тільки Клавдій (Олег Дідик), жалюгідно нищий і значно менш вольовий і вправний за Гертруду (Наталя Іванська).

Хворобливий, «звихнутий» світ Данського королівства в інтерпретації «Театру 19» позбавлений героїчного присмаку, він занадто буденний і навіть передбачуваний у своєму божевіллі. Першу скрипку грає не Гамлет, Клавдій чи Гертруда, а «сірий кардинал» Полоній: наглухо застібнутий

на всі гудзики, в окулярах із металевою оправою і прилизаною «клерківською» зачіскою.

Гільденстерн тут – пацюк, якого в клітці привозить із собою Розенкранц – Юрій Ніколаєнко. І навіть смерть усіх персонажів наприкінці вистави буденна, наче перевдягання (саме так, надягаючи піджаки і займаючи свої стільці в глибині сцени, у виставі сигналізують про перехід в інший вимір). Закінчення життя – це єдине, в чому Гамлет Бабкіна проявляє рішучість. Вочевидь, лише втеча зі світу, що нагадує притулок для психічно хворих, може стати порятунком.

Надія СОКОЛЕНКО
Фото Олега ПАЛЬЧИКА

Вистава «Наш Гамлет»
Гамлет – Сергій Бабкін

редактор рубрики
Орест КОГУТ

Щоденник редакції

Журнал, який читають...

Щойно вийшло з друку перше число оновленого журналу «Український театр». До переваг ребрендингу видання можна віднести покращення поліграфії, повноколірний друк і збільшення його обсягу, тепер про події театрального життя України можна прочитати на 56 сторінках.

Новий журнал пропонує читачам зустрічі з дійовими особами українського театру, розповіді про яскраві вистави, фестивалі новини. Зокрема, які повороти долі відбулися в народній артистки України Наталі Сумської, якої думки Лев Додін про мистецтво художника Давида Боровського. А народна артистка України Лариса Кадирова розповіла про своє відчуття творчості талановитого актора з Львівського театру імені Марії Заньковецької Бориса Міруса.

Із фотоілюстрацій про виставу Національного театру імені Івана Франка «Дві квітки кольору індиго», підкріплених рецензією Софії Олясової, можна уявити цю непересічну виставу столичної сцени.

Темою цього номера стало відзначення гоголівського ювілею. В розділі «TERRA ГОГОЛЬ» можна дізнатися думки театрознавців про вистави за творами Миколи Васильовича, про доцільність і вправність їхньої інтерпретації українськими режисерами.

На сторінках журналу – рецензії на вистави «Мертві душі» Київського театру на Подолі, «Майська ніч» Харківського театру ляльок імені Віктора Афанасьєва, «Страшна помста» Херсонського муздрамтеатру імені Миколи Куліша, «Тарас Бульба» Луганського українського муздрамтеатру. А також мистецькі роздуми театрознавців Валентини Грицук та Ганни Веселовської про втілення Гоголя на сцені.

А ще шанувальники театру дізнаються про події польського, італійського та французького театральних фестивалів.

Де можна прочитати твори сучасної української драматургії? Що в останній час вийшло в царині театрального мистецтва? Про все це дізнається з матеріалів «Українського театру».

Редакція поставила творчу планку, ми – «Журнал, який читають не тільки в антракті». Тому докладатимемо зусиль, щоб його наповнення було цікавим і різноманітним, щоб «Український театр» справді хотілося читати не тільки в антракті, а й після вистави, повертатись до його статей і згодом.

Алла ПІДЛУЖНА,
головний редактор журналу

У відділенні будь-якого банку України заповніть квитанцію (за поданим зразком) та сплатіть її. Після цього зателефонуйте у відділ передплати видавництва (044 201 65 23) для підтвердження платежу.

Вартість оформлення редакційної передплати:

на 2 місяці – 25,10 грн
на 6 місяців – 75,30 грн
на рік – 150,60 грн

Також триває передплата на журнал «Український театр» в усіх відділеннях поштового зв'язку.

**ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
ЖУРНАЛУ – 74501**

ЗРАЗОК ЗАЯВКИ НА ПЕРЕКАЗ ГОТІВКИ

Отримувач платежу	ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
Банк отримувача	УДК м. Києва	Поточний рахунок	820019 МФО банку
Платник (прізвище, ім'я, по батькові)	Петренко Іван Петрович		
	тел. 8 (044) 555 55 55		
Поштовий індекс	0 1 0 0 1	Адреса платника	м. Київ, вул. Хрещатик, 16
Загальна сума	сто п'ятдесят гривень 60 коп. (словами)		
Призначення платежу	Передплата на журнал «Український театр» на рік		Сума, грн. 150,60
Підпис платника	_____		Підпис банку _____

КВИТАНЦІЯ

Отримувач платежу	ДП «Газетно-журнальне видавництво»	37128003000584	16482679
Банк отримувача	УДК м. Києва	Поточний рахунок	820019 МФО банку
Платник (прізвище, ім'я, по батькові)	Петренко Іван Петрович		
	тел. 8 (044) 555 55 55		
Поштовий індекс	0 1 0 0 1	Адреса платника	м. Київ, вул. Хрещатик, 16
Загальна сума	сто п'ятдесят гривень 60 коп. (словами)		
Призначення платежу	Передплата на журнал «Український театр» на рік		Сума, грн. 150,60
Підпис платника	_____		Підпис банку _____

редактор рубрики
Алла ЧЕРДИНЦЕВА

далі буде

ДЕ НАС МОЖНА ЗНАЙТИ:

- Студенти, старшокласники мають змогу безкоштовно отримати примірник газети у кінотеатрах «Одеса-Кіно» (бульвар Перова, 36) та «Київ» (вул. Велика Васильківська, 19). І це ще не все.
- При купівлі будь-якої україномовної книжки у книгарнях Києва – «Книжковий Супермаркет»: просп. Московський, 6 (М «Петрівка» поряд з «Мегамаркетом»); вул. Будівельників, 4 (Ленінградська площа); вул. Луначарського, 10 (М «Лівобережна» поряд з ТЦ «Комод»); вул. Межигірська, 3/7 (М «Контрактова площа»); пр. Повітрофлотський, 33/2; вул. Фрунзе, 166; вул. Тимошенко, 13а (М «Мінська»); вул. Нижній Вал, 37/20 (М «Контрактова площа»). І це ще не все.
- Нас читають відвідувачі мережі найкультурніших ресторанів Києва – «Піца Челентано», «Картопляна хата» та «Япі», арт-кафе «Антресоль», апетит-кафе «Чайкоф»
- У готелях «Premier Palace», «Opera»
- У літаках авіаційної компанії WINDROSE
- У «Туристичному інформаційному центрі» (Хрещатик, 2)
- **Наші постійні партнери:** Посольство Японії в Україні
Французький культурний центр
Британська Рада в Україні
Німецький культурний центр «Гете-Інститут в Україні»
Польський інститут у Києві
Чеський центр

ПРОЕКТ ПІДТРИМУЄТЬСЯ
ГОТЕЛЕМ «Хаят Рідженсі Київ»

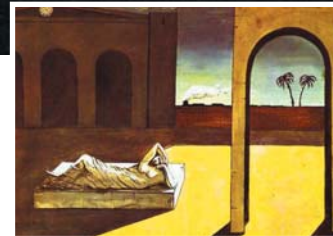
Метафізика простору Джорджо де Кіріко

Італійський художник і теоретик мистецтва Джорджо де Кіріко (Giorgio de Chirico) (1888–1978) вважається одним із попередників сюрреалізму в сучасному живописі

Народився митець у грецькому місті Волосі 10 липня 1888 року. Вчився у Вищій художній школі в Афінах і в 1906-му в Академії мистецтв у Мюнхені. Захоплення філософією Фрідріха Ніцше та алегоричним живописом Бекліна сприяло появі в Джорджо де Кіріко інтересу до тлумачення загадкових символів, снів і галюцинацій. На автопортреті (1911, Нью-Йорк, Музей сучасного мистецтва), що композиційно нагадує автопортрет Бекліна, молодий художник зробив напис «Що любив би я, якби не загадку?» Ці слова стали програмними для його подальшої творчості.

Вихований в атмосфері італійської та німецької культурних традицій початку ХХ століття, розділяючи ідеї Бенедетто Кроче про зближення філософії і мистецтва, про інтуїцію як засіб осяяння світу, він завжди цінував естетичну програму в творчості сучасних майстрів, протиставляв живопис «технічним прийомам», якими, наприклад, уважав імпресіонізм або пуантилізм.

Категорія Ієніґма («загадка»), на якій ґрунтувалася «метафізика» де Кіріко, дорівнювала (як писав він у «Спогадах про моє життя», 1945) особистому спогадо-

ві, «несподіваному уточненню деталей, які розбухують уяву, хвилюють, які зберігаються у відчуттях, ностальгії по дитинству».

У статтях «Метафізична естетика» (1918), «Метафізичний живопис» (1919), філософському есе «Механізм мислення» майстер докладно розповів про власну програму метафізичного живопису, описав своє уявлення процесу творчості «метафізика» – творця «нової психології речей».

У 1908–1911 роках Джорджо де Кіріко жив в Італії, в основному у Флоренції, з 1911-го – в Парижі, де зблизився з Пікасо і Аполлінером. Із початком Першої світової війни повернувся до Італії. Між 1908 і 1917 роками де Кіріко створив

свої найзначніші твори – серію краєвидів незалюднених міських площ і натюрмортів, що складаються з абсолютно не пов'язаних один із одним предметів.

Навіть назви цих робіт – «Ностальгія за нескінченністю» (1913), «Меланхолія вулиці» (1914) свідчать на прагнення наповнити найбуденніші ситуації відчуттям небезпеки й ірреальності. 1917 року у військовому шпиталі Феррари де Кіріко познайомився з художником-футуристом Карло Карра. У 1917–1919 роках вони, власне, вдвох й сформулювали теоретичне обґрунтування нового погляду на образотворче мистецтво, поклавши початок перебігу метафізичного живопису в італійському мистецтві.

Та вже у 1920-ті Джорджо звернувся до створення романтичних варіацій на класичні сюжети, ставши запеклим захисником класичного реалістичного живопису.

Ранні роботи де Кіріко істотно вплинули на формування сюрреалізму і, зокрема, творчість Макса Ернста, Іва Танґі, Сальвадора Далі. За словами Андре Бретона, лише твори де Кіріко дали можливість виразити програму сюрреалістів засобами живопису. У повоєнний період де Кіріко, якому було за шістьдесят, несподівано змінив стиль, наблизивши його до барвистого «необароко». Серединою 1960-х датується новий різкий поворот у його творчості – художник, як і в молодості, знову почав писати в «неометафізичній» манері. Помер Джорджо де Кіріко в Римі 20 листопада 1978 року.

ВИ МОЖЕТЕ КУПИТИ НАШУ ГАЗЕТУ У КІОСКАХ АГЕНТСТВА СОЮЗДРУК СТОЛИЦІ УКРАЇНИ

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ. Всеукраїнський тижневик. Виходить із 7 жовтня 1923 року

СВІДОЦТВО про державну реєстрацію КВ №1026 від 26.10.1994
ЗАСНОВНИКИ: Міністерство культури і туризму України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети
ВИДАВЕЦЬ: ДП «Газетно-журнальне видавництво Міністерства культури і туризму України»

Спільний випуск газети «Культура і життя», журналів «Діалоги», «Пам'ятки України» й «Українська культура»

КЕРІВНИКИ ПРОЕКТУ: Анатолій Сериков, Віктор Кирпа
РЕДАКЦІЯ:

Випусково-моніторингова – головний редактор Володимир Онищенко
Художнього оформлення – головний редактор Наталія Коваль
Газети «Культура і життя» – головний редактор Володимир Бурбан
Журналу «Діалоги» – головний редактор Анатолій Ситник

Журналу «Пам'ятки України» – заст. головного редактора Іван Малюга
Журналу «Українська культура» – в.о. головного редактора Орест Когут
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
ТЕЛЕФОН: 201-66-55 (багатоканальний), ФАКС: 201-66-54
E-mail: cultzhyttya@ukr.net

ДРУК: ТОВ «Мега-Поліграф» 02090, м. Київ, вул. Алма-Атинська, 2/1
За достовірність інформації відповідальність несуть автори і рекламодавці.

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією тижневика.
Редакція зберігає за собою право редагувати, скорочувати надіслані матеріали та змінювати їхні назви.

При використанні матеріалів посилання обов'язкове.

Наклад 10 000

ЦІНА ДОГОВІРНА

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 60969